

Spillmannove povesti. XVII. zvezek.

Prvič med Indijanci

ali

vožnja v Nikaraguo.

Povest izza časa odkritja Amerike.

Spisal Josip Spillmann iz dr. J.

Prevel K. S.

Ljubljana, 1909.

Založila Katoliška Bukvarna.

Tiskala Katoliška Tiskarna.

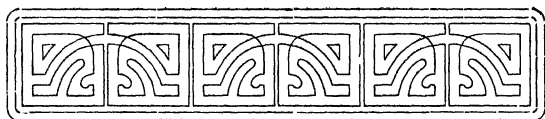
Založništvo si pridržuje vse pravice.

Kazalo.

	Stran
1. »Rozarija« spuste v morje	1
2. Odhod	11
3. Na morju	18
4. Izginil	25
5. V smodišni skladnici	34
6. Tolmač	43
7. Na rtiču »Judež«	50
8. »Sveti Križ«	58
9. Sovražni načrti	66
10. Na ognjeniku	75
11. Pred odločitvijo	85
12. Odločitev	92

1. „Rozarija“ spuste v morje.

Leta 1522. je bilo v panamskem zalivu v zavetju malega obzidja in nekaj železnih topov le malo lahkozidanih hiš; pozneje je nastalo tu važno in sloveče pristanišče, ki je posredovalo trgovino s tedaj še neznano deželo Peru. Staro mesto Panama pa ni bilo neposredno na obali, kakor je sedanje mesto; zakaj razvaline se nahajajo sredi krasnih pragozdov bolj znotraj na suhem. Ravno imenovano leto se je mnogo zgradilo na obrežju; močno obzidje, prvo kamnito cerkev in še marsikaj so sezidali Indijanci, ki so jih v to prisilili španski zidarski mojstri.

Na morskem obrežju samem je bila ladjedelnica, ki je že marsikak večji ali manjši jadrnik izročila valovom tihega oceana. In tudi sedaj je bila na obrežju pripravljena izdelana ladja, da jo spuste v morje. Ladja se je svetila v solnčnih žarkih in na gibu se je bliščala pozlačena podoba naše ljube Gospe presv. Rožnegenca, kateri na čast naj bo posvečena

ladia. Od zaliva sem se je bližal velik izprevod.

»Požuri se, Karel,« reče močno vzraščeni deček 14. let nekoliko mlajšemu tovarišu. »Ta venec morava še pripeti na slavolok, skoz katerega pojde namestnik in novi (kapitan) poveljnik ladje na ladjo. Tu bo najlepši prostor zanj. Daj semkaj kladivo in zabij žebelj — pa ne v moj prst — ti si vedno tako neroden!«

»Tako pripraven seveda nisem kakor ti, Alfonz,« odvrne deček, »zato pa tudi ne bom nikdar delal ladij, kakor tvoj oče, ki je tako lepo napravil tega »Rozarija«.

»Ah, ladij že ne bom delal, kakor hočejo moj oče. Pomorski junak postanem kakor Kolumb in raje zapovedujem na ladji, nego jo delam. Daleč, daleč poplovem, odkrijem nove dežele in jih pridobim svojemu kralju! To je vse kaj družega nego z dolgočasnimi tesarji v ladjedelnici se potiti in vihteti sekiro in kladivo. Boš videl, jaz bom dosegel, kar hočem, in se prvič peljal na »Rozariju«.

Črne oči dečkove se kar svetijo navdušenosti, ko govori to svojemu dosedanjemu sošolcu.

»Jaz bom prav gotovo smel z ladjo. Oče Bobadila me je včeraj uslišal, ko sem ga prosil, in poveljnik ladje ga gotovo ne zavrne, ker hoče misijonar divjakom oznanjevati sv. križ,« odvrne mirno Karel.

»Ti pojdeš z ladjo, jaz pa naj tu ostanim!« zakliče nevoljno Alfonz in se ponosno ozre na prijatelja. »Iz tega ne bo nič! Jaz pojdem tudi z ladjo, naj velja kar hoče!«

»Saj ti oče ne dovolijo,« odvrne Karel. »Vendar ne boš proti volji svojega očeta —«

»To prepusti le meni,« zakliče deček razkačeno.

»Prijatelj,« odvrne Karel in se skrbno ozre na Alfonza, »prijatelj, bojim se, da ti tvoja svojeglavnost ne napravi kaj takega, kar boš v svoji dobrotljivosti še bridke objokaval. Spomni se četrte zapovedi božje!«

»Hrani svoje pridige divjakom, po-božni oče Karel Enrikez!« se norčuje Alfonz, »in povej mi raje še enkrat nagovor, s katerim pozdravimo namestnika in Don Gonzaleza. Blizu sta že in bosta kmalu tu. Ali naj jih pozdravimo s streli, oče?«

Zadnje besede reče Alfonzo svojemu očetu Don Nunezu, ki je naredil ladjo in je sedaj s krmarjem stopil na krov, da uredi pomorščake in tesarje za sprejem.

»To ni navada, sinko,« odvrne častiljivi mož. »Šele tedaj, ko bo »Rozarijo« blagoslovljen in se srečno zibal na valovih. Šele tedaj sme s streli pozdravljati zastavo našega kraljevega gospoda Kastilskega. Saj je vse dobro pripravljeno, da se ska-

žemo z našo ladjo pred namestnikom in njegovim viteškim spremstvom, Hernandez: »praša prvega tesarja.

»Bodite brez skrbi!« odvrne Hernandez. »Vse je dobro namazano in pripravljeno in kakor hitro izbijejo hlapci zagozde, zdrči »Rozarijo« lahko kot tič v svoj clement.«

»Dobro, Hernandez; če gre vse po sreči, boste s svojimi pomagači tudi pošteno pogoščenj in ne le z onim lahkim vinom, ki je le za otroke in žene, ampak dobite sodček najboljšega vina, kar ga rodi naša španska dežela. Toda zdaj je čas, da sprejmemo namestnika. Pripravite lestvo, ljudje, da more njegova visokost zložno na krov. Venec je prav lep in če poveš svoj nagovor prav tako dobro, kakor ga gotovo dobro pove tvoj prijatelj Karel Enrikez, te bogato obdarim.«

»Ali smem potem z ladjo, oče?«

»Ti li nisem prepovedal, me še kdaj prej prositi tega, dokler nisi tri leta starejši?« odvrne resno Nunez.

»Ti nisi bil dosti starejši, ko si šel s Kolumbom — in moj prijatelj Karel —«

»Jaz sem bil star sedemnajst let in sem potoval na očetovi ladji! In če mi zdaj še z eno besedico ugovarjaš, te dam med slovesnostjo zapreti na dnu ladje; čuješ?« zakliče oče jezen bolj radi dečkove svojeglavnosti nego njegove nespa-

metne prošnje. »Zdaj pa vsak na svoj prostor! In le glejte, da boste vsi med blagoslovljenjem pobožno molili, da sprejme Kraljica presvetega Rožnegavenca svojo ladjo in njena pota v svoje mogočno varstvo.«

Takoj sè postavijo vsi delavci v vrsto in napravijo špalir.

Med tem dospe slavnostni izprevod. Na čelu godba, ki veselo svira. Za njo s čeladami, svetlimi prsnimi oklepi in težkimi puškami na ramah oddelek španskih vojakov. Visoko vihra kastiljska zastava v jutranji sapi. Nato križ, ki ga nosi frančiškanski brat, in za njim duhovščina, Don Luké, slaven, ker se je pozneje udeležil pohoda v Peru, nekaj očetov frančiskanov in nekaj članov reda mercedarcev, ki ima namen odkupavati krščanske sužnje. Resno se razlegajo pete litanije Mater božje. Neposredno za temi jezdiijo v polni opravi Don Pedro Arias de Avila ali krajše Pedrarias Davila imenovani namestnik, in njemu na levi Gil Gonzalez de Avila, izvoljeni poveljnik nove ladje. Z lepa nista jezdila skupaj dva tako popolnoma neenaka moža. Namestnik je bil majhen in suh, temnega obraza, poveljnik pa je bil za glavo večji, imel je od solnca zagorelo a vendar sveže lice in bil plavalas. Še bolj nego postava se je pa razločeval njih izraz v očeh. Izpod gostih obrvi

je zrl Pedrarias temno in nezaupno okolu sebe, Gonzalez pa je vzbujal s svojimi odprtimi modrimi očmi nehote zaupanje vsakega. Najimenitnejšima v izprevodu je sledila četica častnikov tudi na konjih, nato drugi oddelek španskih pešcev in slednjič prebivavci nastajajočega mesta Paname, vsi v svojih praznih oblačilih. Na koncu pa je bilo še nekaj Indijancev, s katerimi so Španci navadno prav grdo ravnali, ker so jih smatrali za nevoljnike; sledili so bolj iz radovednosti, nego kot soudeležniki izprevoda.

»Tu je vaša ladja, kapitan (poveljnik ladje)«, nagovori namestnik svojega spremljevalca. »Bolj ponosne še ni izpustilo mesto Panama v morje.«

»Z božjo pomočjo ji hočem zapovedovati, da bo v blagor krščanstva, njega veličanstva kralja in vam,« se oglasi odgovor.

»To tudi pričakujem! Saj me je veljala lepo svotico,« godrnja Pedrarias. »Obljubljeni peti del in poveljstvo nad novo deželo, ki jo pridobite kastiljski kroni, pošteno preimate. Če bi se vam pa zahotelo lenariti — —«

»Don Pedrarias, spomnite se, da govorite s španskim vitezem!« prekine Gonzalez vznevoljen namestnika.

»Vse res! To je bil Balboa tudi, a je hotel preko moje glave delati svoj lasten

račun. Če bi se vam po tem zahotelo, pravim še enkrat, potem mislite na konec. Akoravno ste moj sorodnik, ne bo se vam godilo boljše!«

Pri tem se ozre Pedrarias s temnim pogledom na otoke, ki so se dvigali v daljavi iz morske površine. Tamkaj je bil njegov tekmeč Balboa pred petimi leti na njegov ukaz umorjen od rabeljev, ko je ravno hotel nastopiti pot v Peru po Tihem oceanu, ki ga je on odkril.

Trpek odgovor je imel Don Gil na svojih ustnicah; v njegovo srečo mu ga je zabranil izustiti izprevod, ki je pravkar došel na ladjo in se ustavil. Vojaki so se razvrstili v dve vrsti na desno in na levo ladje; častniki poskačejo raz konje in se postavijo odkriti na čelo svojih čet, ki so prezentirale, ko je šla duhovščina prepevaje psalme okolu ladje in jo škropila z blagoslovljeno vodo. Pred podobo Kraljice presvetega Rožnegavenca se ustavijo in pojo one lepe blagoslovne molitve, s katerimi cerkev izroča novo ladjo varstvu svetnikov in kliče kot ljubeča mati božji blagoslov na ladjo in na vse, ki bodo potovali na njej.

Ko je izgovorjen zadnji Amen, stopi o. Frančišek Bobadilla, častitljivi mercedarec, kakor se zovejo bratje naše ljube Gospe za odkup krščanskih sužnjev, na krščeno ladjo in izpregovori raz krov doli

stoječi množici kratko a jedrnato, da je prva in glavna naloga nove ladje razširjevanje kraljestva Kristusovega. To je ponos španskega naroda, pravi — in v svetem navdušenju se sveti oko sivolasega duhovnika, — da se Vsemogočni zadnji čas poslužuje tega naroda in njegovih kraljev, da razširjajo kraljestvo Njegovega Sina do konca sveta in mu dovajajo ljudstva, ki so dotedaj bivala v temi in smrtni senci. Zato je pred kakimi tridesetimi leti peljal drznega Kolumba skozi neprodarno vodno puščavo in mu razodel ta novi svet; to so tudi katoliški vladarji vedno jasno povdarjali, da je čast božja in večni blagor novo odkritih narodov prvo in najvišje, na kar se morajo ozirati njihovi namestniki; potem naj se išče šele časni dobiček. Toda, tako nadaljuje duhovnik, zemeljska strast je ta od Boga in vladarja zahtevani red popolnoma izpreobrnila. Prvo, kar se išče, je zlato in zopet zlato, in vendar, kdo bo nesel samo zrn tega svetlega prahu seboj v večnost! Kako so oblastniki iskali mesto kraljeve le svojo čast, o tem naj raje ne govorim. Kar je pa najbolj tužno, je dejstvo, da se uboge Indijance, za katere je Izveličar tudi prelil svojo kri, zoper vsako pravico vleče v sramotno sužnjost in časno in večno uniči. Bog bo zahteval strog odgovor za te zločine. Nedolžna kri vpije za maščevanje.«

Navdušene besede pridigarjeve niso ostale brez mogočnega vtisa na boljši del poslušavcev. Smejali pa so se le surove sile vajeni vojaki zelo zaničljivo, ko jim je pretil z božjo jezo, in ozirali so se po Don Pedrariasu, ki je s temnimi pogledi komaj zadrževal svojo nevoljo in že hotel surovo prekiniti odkritega meniha. O. Bobadila se pa sedaj obrne v goreči molitvi k naši ljubi Gospe presv. Rožnegavenca in jo prosi, da bi odvrnila jezo božjo ter sklene z obljubo, da bo saj ta njej posvečena ladja služila v čast njenega Sina in v blagor neumrjočih duš; časno plačilo potem ne izostane.

»Kaj pravite k pridigi vašega kaplana na ladji?« vpraša namestnik kapitana.

»No, on govori kakor pravi goreči apostol, in to mi ugaja. Jaz menim, da bom dobro izhajal ž njim,« odvrne Gil Gonzalez.

»On govori drzno, kakor norec, hočete reči! Bil je zadnji čas, da je končal, sicer bi mu jaz zaklical Amen! Vesel sem, da se iznebim tega starca. Le pustite ga, naj pridiguje in krščuje, kolikor mu drago, če nam pusti zemljo in zlato, za kar sem dal zgraditi to ladjo. Sedaj pa na krov, da gremo z ‚Rozarijem‘ v njegov element.«

Na lestvi sprejme namestnika in kapitana zgraditelj ladje in dečka hočeta visoka gospoda pozdraviti s svojimi nago-

vori; toda zlovoljen Pedrarias prekinе Alfonso že pri prvih besedah:

»Imamo že dovolj ene pridige, vajine vence pa obdržita le sama za-se!«

»Postavite jih na oltar naše ljube Gospe,« reče prijazno kapitan. »In sedaj je-li vse pripravljeno, da se spusti ladja v morje?«

»Vse, gospod. Kakor hitro so vojaki na krovu, lahko ukažete.«

Ko se vojaki, 150 mož in 50 pomorščakov, ukrcajo in se postavijo na zadnji konec, gre namestnik s kapitanom in odličnejšimi častniki na sprednji del ladje. Potem pokleknejo, kakor je bila navada, vsi na tla in zmolijo glasno očenaš in češčenomarijo. Nato vstane Don Pedrarias, potegne svoj meč in zakliče: »V imenu božjem — plavaj ladja!«

S truščem odpadejo vse ovire, ki so zadrževale ladjo; hkrati steče onih 200 mož z glasnim klicem iz zadnjega dela na sprednji del, vse gre na svoj določeni prostor in se začne gibati, ladja pa se počasi pomika in drči vedno hitreje in hitreje v vodo, ljudstvo pa veselo vriska in poje. Zdaj se dotakne prvičkrat s svojim sprednjim delom valov in šumeč zdrči »Rozarijo« v morje ter se globoko potopi s prvim koncem v vodo. Toda hitro se zravna ponosna stavba in ladja naredi pokorna krmilu polkrog. Na najvišjem

drogu pa zavilra kastiljska zastava; gromič pozdravijo topovi novo ladjo na bregu, in gromič odgovori »Rozarijo« s svojimi topovi.

»Živio Rozarijo! Sreča in blagoslov s teboj!« doni od ladje in od brege.

»Naj prinese njegova prva pot Španski srečo in čast!« zakliče kapitan.

»In blagor mnogim neumrjočim dušam!« dostavi o. Bobadila.

2. Odhod.

Naslednje dni se je veliko storilo. Postavili so jambore in jih nataknili na vrvi. Tesarji s pomorščaki vred so pritrdili jadrnice in jadra in nategnili razne debele vrvi, vojaki so pa na čolnih prevažali topove, puške, strelivo, jed in pijačo in druge stvari na ladjo. Ko pa so z vsem delom končali, tako da bi ladja lahko že drugi dan odplula, so napravili slavnostno pojedino. Novi kapitan je pogostil v svoji zvezi in zastavicami okrašeni kajuti (izbica na ladji) namestnika, duhovnike, častnike in bogatejše panamske trgovce, vojaki, mornarji in tesarji so se pa gostili na odprtem krovu in pili močno špansko vino, ki jo je jim dal Don Nunez, kakor je bil obljubil. Sonce se je že potapljalo v morje, ko je bila pojedina končana in je Don Pedrarias z gosti zapustil ladjo.

Še enkrat reče namestnik kapitanu: »Spominjajte se vedno, kar ste mi prisegli, in naredim vas bogate in mogočne; drugače se pa bojte moje jeze!«

»Vaša nezaupljivost bi me inorala prazapprav razkačiti,« odvrne kapitan. »Toda v spominu imam hude izkušnje, ki so vas doletele, zato le ponavliam. Če mi Mati božja izprosi srečno pot in najdem na severu zlato deželo, izpolnim sijajno svojo viteško častno besedo.«

Namestnik se posloví in se obrne v spremstvu veliko ljudi k trdnjavi. Kapitan pa gre na zadnji del ladje in gleda, kakšen je veter in vreme. Nobenega oblačka ni videti na modrem nebu; gore v ozadju Paname se svetijo v večerni zari, morje v zalivu s svojimi čarobnimi otoki pa leži mirno in se sveči od zahajajočega solnca. Le zastavica na najvišjem jamboru nalahno plapola.

»Vreme se drži in sapa je v tem letnem času tudi stalna, kakor mi pravi moj pilot (ki vodi ladjo). Brez velikega truda bomo prišli ob obali proti severozahodu. Da bi le moštvo ne bilo bolj nezanesljivo nego sapa in vreme! Med vojaki sem videl marsikak obraz, ki ne razodeva nič dobrega. Nekateri so res pravi junaki, toda žalibog sposobni za vsako grozodejstvo in nagnjeni k upor, če se jim vsega ne dovoli, kar poželi njih strastna narava; to pa

ni častno za krščanstvo. In njih poglavar Montoja, pijančevanju in vsem slabim strastem vdan! Vedno bom moral imeti oči odprte. Da bi razun o. Babadilo imel le še eno samo dušo na krovu, kateri bi lahko vse zaupa! Duhovnika se še boje. Krmar Blaž Rus je priden dečko; tudi častnika Hurtado in Mahuka se mi zdita zanesljiva; ž njimi se hočem sprijazniti in pobratiti. — Marija, pomagaj mi!»

S takimi mislimi gre Gil Gonzalez proti stopnjicam, da bi še enkrat pregledal vso ladjo, predno pojde k počitku. Tu mu zastavi pot Alfonz Nunez, ki se je preoblekel v mornarskega učenca, in ga prosi za dovoljenje, da sme z ladjo. Deček, ki je bil za svoja leta velik in močno vzrašččen, je ugajal s svojim obličjem kapitanu, in že ga je hotel sprejeti za služabnika ali mornarskega učenca, ko se spomni, da je eden izmed onih dveh dečkov, ki sta hotela pozdraviti namestnika pri prihodu.

»Ali nisi ti sin Don Nuneza, ki je zgradil Rozarija?« zakliče kapitan. »Zakaj si se tako ošemil? Aha, oče pač niso zadovoljni, ti se pa hočeš kljub njihovi prepovedi na ta način peljati z ladjo.«

»Jaz mislim, da to ni nič nečastnega,« zastoka Alfonz in polije ga rdečica.

»Odkritosrčnost je bolj častna!« reče kapitan. »Sedaj seveda niti govora ni o

tem, da bi te vzel seboj brez očetovega dovoljenja. Takoj se mi preobleci in pojdi domov! Brez očetovega blagoslova se ne sme nastopiti nobene vožnje po morju.»

S temi resnimi besedami popusti kapitan dečka, da s svojim prvim častnikom, ki je pravkar pristopil, še enkrat pregleda vse prostore na ladji. Komaj pa izgineta po stopnjicah navzdol, zacepta Alfonz jezno z nogo po tleh in reče: »Zdaj pojdem pa še nalašč z ladjo!« Nato poišče svojega prijatelja, prvega krmarja Blaža Rusa, ki mu je preskrbel mornarsko obleko! Blaž, ki je pogledal precej globoko v kozarec, sprejme dečka židane volje.

»Torej ne bo nič!« reče smeje, ko mu pove deček pogovor s kapitanom. »Zdaj ti ne ostane drugega, nego skesano poklekniti pred gospoda papana —«

»Tega pa nikdar!«

»Ali pa okusiti konec debele vrvi.«

»To pa gotovo ni dobro in zelo boli?«

»Da, ljubček moj, to boš vriskal. Vendar umrl ne boš na tem in prej ali slej se moraš seznaniti s to jedjo, če hočeš postati pošten pomorščak!«

»Jaz se popeljem z ladjo!« reče svojeglavni dečko. »Kaj pa, če me potem, ko prestanem kazen, pošlje kapitan po čolnu v Panamo?«

»Tega se ti ni treba bati, ko smo že čez rtič Mala. — Zlezi tedaj v mojo kajuto

in bodi miren in tiho, dokler te pokličem. Pa glej, da me pozneje ne izdaš kapitanu, če ne, gorje meni in tebi!»

Po teh besedah zleze Alfonz v krmarjevo kajuto v neko skrinjo, napolnjeni krmar pa gre smeje k svojim tovarišem nazaj in pije ž njimi še zadnje ostanke v sodu.

Popolnoma drugačnih misli kakor Alfonz Nunez je pa bil njegov prijatelj Karel Enrikez. Od mladih nog navdahnjen z izredno pobožnostjo je že zdavnaj sklenil, darovati svoje življenje Bogu in bližnjemu v njegov dušni blagor. Z dovoljenjem starišev, ki se niso mogli upirati volji božji, je prosil za sprejem v red mercedarcev. Ti tedaj še niso imeli v Panami pravega noviciata, ampak komaj nekaj koč, ki so jim bile njih samostan, in njihov prednik je bil tega mnenja, mladi tovariš naredi najboljše svojo preizkušnjo kot spremljevalec in pomočnik pobožnega o. Bobadile. Tako se je z blagoslovom svojih starišev in s srcem polnim svetih želja ukrcal na svoje prvo apostolsko potovanje.

Ko se skriva Alfonz v krmarjevi kajuti, vidimo Karelna pri o. Bobadili v kajuti na zadnjem delu ladje, ki je bila za sedaj pretvorjena v kapelico. Deček pazno posluša duhovnika, ki mu pripoveduje, kako je preblazena Devica Marija ustanovila ta red, ko se je prikazala sv. Petru

iz Nolaske in Rajmundu iz Penaforta in pobožnemu kralju Jakobu Aragonskemu in jim rekla, kako ljubo bi ji bilo njej in njenemu božjemu Sinu, če bi ustanovili red, ki bi odkupaval krščanske sužnje iz turškega jetništva. Pove tudi Karelnu, ki niti za trenutek ne obrne oči od duhovnika, kako junaško obljubo store vsi udje tega reda, da se hočejo celo mesto jetnikov dati vkleniti v suženjske verige, kakor hitro pridejo ti v nevarnost, da bi zatajili svojo vero; pove mu tudi par krasnih izgledov te junaške ljubezni do bližnjega.

Solze stopijo dečku v oči in on reče:

»Škoda, da ni v novem svetu nobene priložnosti, dati svoje življenje za krščanske sužnje pri Turkih!«

Z žalostnim nasmehom odvrne o. Bobadila: »Za krščanske sužnje pri Turkih res ne moremo dati življenja, pač pa za krščanske sužnje pri Špancih! Ali ne vidiš, kako krščanski Španci iz gole lakomnosti usužnjujejo uboge Indijance, tudi krščanske, in ravnaajo ž njimi skoro prav tako grdo kakor Turki z našimi jetniki. Ne, moj sin, ker te je Bog poklical v naš red, ti ni treba hoditi na Turško, da izpolniš njegova pravila. To storimo lahko tukaj, ako rešujemo uboge Indijance iz španske sužnosti, v katero jih vklepa lakomnost in sebičnost kristjanov. Bodi le priden in pobožen, da ti Bog pomaga s svojo milostjo, in

glej, da se priučiš jezika Indijancev. V mojo staro glavo nočejo več te čudne besede; ti si pa še mlad in se lahko še veliko naučiš, zato sem te vzel seboj. Toda sedaj pa opraviva večerno molitev. Prižgi sveče pred podobo naše ljube Gospe!»

Ko še klečita pred oltarjem in deček odgovarja duhovniku, ki moli naprej, vstopi kapitan in moli ž njima. Po končani molitvi pa reče:

»Jutri na vse zgođaj se odpeljemo. Bi li mogli maševati že ob treh?«

»Zakaj ne, Karel mi bo stregel,« odvrne duhovnik.

»Že prav; berite mašo v čast naše Kraljice presvetega Rožnegavenca; vsi morajo biti pri maši. Zdaj pa lahko noč!«

Kmalu utihne vse na ladji in v pobožni molitvi zaspi Karel poleg o. Bobadile. Ne tako njegov prijatelj Alfonz v ozki krmarjevi kajuti. Njegova vest mu ne da miru zaradi hudega prestopka, do katerega sta ga dovedla njegova trma in nepokorščina, in angel varih ga opominja, naj takoj popravi, kar je storil napačnega. Toda trma in napačna sramežljivost ga zadržujeta, da pobije vse pomisleke. Slednjič zaspi. Kako dolgo je spal, tega ne vé; zbudi ga naenkrat glasno bobnanje. Kapitan je namreč ukazal budnico ob polu treh. Po vsi ladji je kmalu vse polno šuma in ropota; moštvo se postavi na krovu v vrsto in pri-

sostvuje sveti maši. Nato se oglase razna povelja in piščalka nadmornarja. Takoj pristopi nekaj mornarjev k vretenu; veriga, na kateri je priklenjeno sidro, zaškriplje, jadra se razpno in počasi se začne ladja premikati, kakor opazi Alfonz na tem, ker se začne ladja zibati in valovi šumeti. Še enkrat začuje glas svoje vesti in svojega angela variha — zaman! Rozarijo se obrne proti jugozahodu in zdrči vedno hitreje po morski gladini, gnan od vetra in oseke.

3. Na morju.

Ko se je začelo solnce počasi in veličastno dvigati iz morske površine, je plul Rozarijo že daleč zunaj v krasnem zalivu, skoro najlepšem na svetu. Na levi so se dvigali čarobni otoki iz tihe vodne gladine; prvi solnčni žarki so pravkar pozdravljali vrhove visokih palm in sveža vzhodna sapa je prinašala sladki cvetlični vonj iz gozdov na krov. Suhe dežele na vzhodu že ni bilo videti in tudi na severu so polagoma izginjali zadnji gorski vrhovi.

O. Bobadila je stal z našim znancem Karelnom na krovu in gledal tja proti San José nazaj. Tolažbe in veselja je bilo polno dečkovno srce. Častiti duhovnik je začel takoj prvi dan potovanja voditi svojega učenca po potu molitve in premišljevanja na pot krščanske popolnosti. Po maši, pri

kateri mu je stregel Karel in prejel sveto Rešnje Telo, moli duhovnik ž njim duhovne ure. Potem mu pa govori vpričo neizmerne morja, krasnega solnčnega vzhoda in bližnjih otokov o veličanstvu in dobroti božji in o človekovem namenu, ki naj služi temu najmogočnejšemu in najboljšemu Gospodu. Ni čuda, da pri tem premišljevanju dečkovo srce kar kipi vesolja in nebeške tolažbe in da vzklikne v sveti navdušenosti:

»Da, duhovni oče, služiti mu hočem, izpolnovati hočem njegovo najsvetejšo voljo in moje življenje bodi le njemu posvečeno! Pomagajte mi, prečastiti gospod!«

»Prav rad, moj sin,« reče menih, ko opazi v svetem veselju pobožno navdušenost, ki sije iz čistih dečkovih oči: »Njegova sveta volja nam je razodeta v njegovih zapovedih, v zapovedih svete cerkve in v pravilih našega reda. Če te izpolnujemo, služimo Bogu. Pomisliti moramo pa tudi to, da morajo tudi drugi ljudje izpolnovati voljo božjo in da morajo ubogi neverniki spoznati voljo božjo. To je namen te naše vožnje, in zato je potrebno znati njihov jezik, da jim zamoremo oznajevati besedo božjo. Jaz sem žalibog prestar, da bi se naučil njihovega jezika; tebi pa to ne bo tako težko. Uči se med vožnjo pridno s Petrom tolmačem, da mi pojdeš pri pouku lahko na roke.«

»Če govore Indijanci ob obali, li katerim pojdeva, jezik naše stare sužnje Nane, jih bom že umel in se mogel ž njimi nekoliko pogovoriti,« reče Karel.

»No, to ti bo že koristilo. Toda govorica vzhodnih in zahodnih rodov je zelo različna; poskusi govoriti s Petrom, ki prihaja ravno mimo jambora.«

O. Bobadila pomigne Indijancu srednje velikosti v kratkih volnenih hlačah in slabem jopiču brez rokavov, naj pride bliže. Ubožec gleda zelo plaho in bojazljivo okolu sebe kakor človek, ki je zelo hinavski ali pa ki je bolj vaje psovka in udarcev nego prijaznih besedi. Globoko se priklone pred duhovnikom in ko čuje, kaj hočejo od njega, se žalostno, skoro trpko nasmehne. »Hočejo me imeti za vodnika.« prevdarja v svojem srcu, »da bi še več tisočem vzeli prostost in jih zvalili v svoje zanjke. Prav tako se je zgodilo z menoj in mojimi brati. Najprej govore sladko in lepo o Bogu in Njegovem Sinu, potem nas pa začno pretepati z bičem.« Vendar reče, da hoče poučevati Karelna. Duhovnik veli najprej kratko vsebino krščanskega nauka, kakor jo je imel v kratkih stavkih špansko napisano, predstaviti na jezik onih rodov, ki so stanovali na gorah zahodno od Paname. Deček mora stavek ponoviti in ko ga izgovori tako, da je tolmač zadovoljen, zapisati z latinskimi

črkami v malo knjižico. Ko je tako napisanih nekaj stavkov, meni oče, da je za danes dovolj in Karel naj se kar nauči na pamet, kar je zapisal, da bo mogel zvečer vse prav dobro povedati. Tako bo, še predno bo vožnja končana, znal nauk o stvarjenju sveta in odrešenju, in zapovedi in molitve v indijanskem jeziku in pri poku mu bo mnogo koristil.

S tem zapusti o. Bobadila svojega pridnega učenca in gre čez krov proti kapitanovi kajuti, potoma pa reče temu ali onemu mornarju ali vojaku, ki ga sreča, kako prijazno besedo. Toda povsodi beseda ni enako vzprejeta; zakaj mnogo mož je bilo brezvestnih pustolovcev, ki so le z nado na rop in plen šli na ladjo in so imeli meniha, ki je javno nastopal za pravice ubogih Indijancev, le za nadležnega popotnika. Zlasti so se bali njegovega vpliva na kapitana; zakaj Don Gil Gonzalez je bil znan kot pravičen, hraber vitez.

Ko zapre o. Bobadila kapitanova vrata za seboj, sikne neki sivobradi dedec z mnogimi brazgotinami svojemu tovarišu, ki je tudi meniha počastil na tihem ne z ravno prijazno kletvico:

»Ta stari napravi iz našega kapitana še popolnega tretjerednika.«

»Hm, naj moli kolikor hoče; toda ako nas okrajša pri plenu, naj ga —!«

»Tega se ravno bojim!« reče sivobra-
dec. »Menihom bo iz zlata, ki ga izkoplje-
mo, sezidal cerkev in samostan; Indijance,
ki so tudi del plena, bo pa izpustil, kakor
hitro se dadô krstiti.«

»Potem naj pa gleda!« reče drugi in
seže nehote po bodalcu za pasom. »Če ne
drži svoje besede, tudi nas ne veže več
prisega in pripravimo lahko drugemu po-
veljniku in kapitanu prostor.«

»Je že res, dragi moj, tako mislijo tudi
drugi, saj večina,« zašepeče starec. »O
tem smo govorili že včeraj pri vinu. Peter
Montoja bi bil drugačen kapitan! Kako so
Indijance bičali na Španskem, da so kar
cunje letele od njih. Toda tu ni varno go-
voriti o takih stvareh; prijatelji, pridite
zvečer konec tedna v krmarjevo kajuto,
tam boste našli prijatelje, pa tudi kozarček
žganja.«

Kapitan, ki se je medtem prijazno po-
govoril z o. Bobadilo in mu zagotavljal,
da bo z vsemi sredstvi podpiral oznanje-
vanje Kristusovega nauka, stopi sedaj iz
svoje kajute, da nadzoruje sam vodstvo
ladje. Tedaj opazi obadva, kako hitro sta
prekinila svoj pogovor in temno zrla vanj;
da ima nevarne ljudi na krovu, dobro vé,
zato sklene paziti na ta dva. Nato gre na
najvišji prostor na krovu in opazuje nekaj
časa morje in premikanje ladje. Otoki bi-
serov so izginili; zato pa zagledajo na za-

padu modro, nizko liso, vzhodno obal polotoka Azuero, ki je skoraj 100 km daleč segal v morje. Rozarijo je plul ravno proti zapadnemu delu tega polotoka, proti rtiču Mala. Ladjo je krasno gonil močni severovzhodnik, kakor so kazala močno razpeta jadra. Zadovoljen s svojim opazovanjem se obrne Don Gil k prvemu krmarju, ki je mirno sedel pri krmilu in pušil svojo pipico — navada, ki se je šele pred kratkim udomačila med mornarji in vojaki.

»Ali ne pridemo še pred nočjo okolu rtiča Male, Rus?« praša kapitan.

»Da, gospod, če bo vel vedno severovzhodnik,« se glasi odgovor.

»Vam je znan rtič in njegove čeri?«

»Da, gospod. Rtič in obali kakih 30 mil daleč na okolu proti zahodu do rtiča Mariato, kjer se obrne obrežje proti severu, so mi dobro znani. Dalje proti zapadu pa ni še prišla španska ladja. Sploh bi pa bilo bolje, ako bi mi postali čez noč pri rtiču Mali, zakaj onstran tega rtiča ne bomo mogli tako lahko se vstaviti in tok je tam zelo močan.«

»Protj kateri strani?«

»Ob obrežju proti zapadu.«

»To je ugodno, a ne brez nevarnosti. Zelo bomo morali paziti, da ne zadenemo ob kake čeri.«

»In teh je več nego potreba, gospod, ne le ob obrežju, ampak še mnogo milj da-

leč od tega in koliko jih je šele pod vodo, ve le sv. Miklavž, patron mornarjev.«

»On in naša ljuba Gospa nas bosta varovala pred skritimi, oko čuvajevo pa pred vidnimi čeri! Le pogumno naprej, Rus, miljo pred rtičem pa vstavite. Po vašem nasvetu pojdemo šele jutri zjutraj okolu rtiča. — Še nekaj, Rus. Poznava se že dolgo in jaz vas cenim kot pridnega in izkušenega krmarja. Pomagajte mi pri tem, da ne bosta red in pokorščina na ladji trpela — saj me razumete, kaj hočem reči?«

»Popolnoma, gospod kapitan,« odvrne poštenjak. »Na mornarje se lahko zanesete, saj na one iz Paname. Za te pa, ki jih je poklical Pedrarias iz Nombra, pa vam ne morem tega zagotavljati. Vendar hočem imeti odprte oči in ušesa.«

»Prav Rus, ne bo vam v škodo.«

S temi besedami gre kapitan na sprednji del ladje, da dá tam povelje, naj dobro merijo z grezilom morsko globočino, ker prihajajo že bližje obrežju.

»Hm! kapitana bi pa že lahko bolje obvestil o tem neumnem fantu, ki tiči spodaj v moji kajuti. Primojdunaj, to je bilo pa neumno od mene, da sem tega lahko-mišljenega dečka pregovoril za kaj takega in mu pri tem pomagal. Vino mi je že spet enkrat močno zlezlo v glavo in moja mati

imajo prav, da me vino vedno zapelje v kako neumnost. No, ko se kapitan povrne, mu razodenem vso stvar in ga poprosim, naj prizanese meni in ubogemu grešniku.«

Toda prilika za to se ta dan ni našla. Kapitan do večera ni prišel skupaj z Rusom in ladja je plula mirno svojo pot. Ko je pa solnce zahajalo, je prišla kake pol milje blizu rtiča Male in se vstavila tamkaj čez noč.

4. Izginil.

Alfonz je preživel v temni skrinji, ki je bila v kotu krmarjeve kajute, zelo žalosten dan, ki se kar končati ni hotel. Zdel si je sam sebi kot jetnik, ki mora živeti v temni ječi ob sami vodi in ob samem kruhu. Ko je trdi prepečenec, ki mu ga je krmar vtaknil v skrinjo, se spomni lepega belega kruha in sladkega medu, ki ga je dobil doma za zajutrak. In zdaj se prvič prav zaveda, kako dobro mu je bilo doma in kako ga je oče ljubil kljub svoji včasih veliki strogosti. Mati so mu že zdavnaj umrli; ako bi še živeli, bi pač on ne vzrastel tako divji kot sedaj, ko je bil oče skoro vedno v delavnici. To omenjamo, da razumemo sicer komaj razumljivo ravnanje dečkovo, ki je bil pač trmast in lahkomisljen, drugače pa imel dobro srce. Ko misli tako na očeta in na žalost, ki mu jo je na-

pravil s svojim begom, bi se skoraj razjokal; toda siloma zatré še enkrat to ginenost in reče:

»Saj je njegova krivda, ker mi ni hotel dati dovoljenja; in če se vrnem z velikimi kuni zlata in kot slaven pomorščak, mi bo že odpustil.«

S temi mislimi se skuša Alfonz pomiriti in v strahu pričakuje svojega prijatelja krmarja in tistega trenutka, ko se snideta s kapitanom.

»Zmerja naj me le, toda tepel me pa ne bode; jaz sem Nunez iz plemenite španske rodbine kakor on.«

Zdaj zasliši povelja in piščalko prvega čolnarja; takoj nato zarožljajo verige in ladja obstoji, kar sklepa iz tega, ker preneha šumenje morja. Kmalu potem pride Rus in mu prinese kos mesa in prepečenca.

»Da boš lažje plesal, ko ti bodo začeli gosti s koncem debele vrvi,« mu reče in se sili, da bi se šalil. »Saj si pripravil na to svoj hrbtiček?«

»Saj me že zdaj boli, ko moram ležati v tej temni luknji,« odvrne Alfonz. »Toda mislim, da kapitan ne bo tako hud in ti boš govoril zame. Blaž?«

»Bom že! Toda čuj, Alfonz, žal mi je, da sem te pripravil in pomagal do te neumnosti. Več razuma bi moral imeti. No, kar je, je. Ostani sedaj miren, dokler te pokličem. Ko bo kapitan večerjal z duhov-

nikom in častniki, pridem po-tè. Potem boš čul svojo obsodbo.«

Alfonz ostane zopet sam in sicer v umljivem nemiru. Preveč osoljeno meso in tudi prepečenec mu ne diši; tudi mlačna voda nima takega okusa kakor sladki kokosov sok, ki ga je doma navadno dobil pri večerji. Nevoljen porine jed v stran in pričakuje krmarja in strašnega snidenja s kapitanom. Tu začuje poleg sebe v krmarjevi kajuti tiho šepetanje:

»Rusu ni zaupati, sedi spodaj pri prvem čolnarju pri jedi. Podkrmarja pa poznam še iz Nombra sem. To je odločen dečko in sposoben voditi ladjo, če bi morali tudi vsi iz Paname pod nož. Tu stvar lahko v miru prevdarimo.«

»Že res,« čuje deček drug glas, »toda sedite bliže skupaj in govorite bolj tiho! Ne bi rad, da bi se sprijaznil moj vrat z vrvjo na veliki jambori in kapitan tako izgleda — pojdi k vragu njegova srečna vožnja — da nas lahko vse pobesi, če izve stvar prekmalu«.

»No, za enkrat še ni potreba rabiti sile,« pravi drug glas. »Meni ugaja kapitan, dokler se ne umešava v naše zadeve. Na vsak način bo pametneje počakati, da nam pripravi priliko za plen. Kaj bi nam zdaj še koristil upor?«

»Ladja pride v naše roke,« odvrne tretji, »in mi gremo lahko na svojo roko

proti jugu, v Eldorado, deželo zlata, kamor je hotel iti Balbao, a ga je Pedrarias okrajšal za eno glavo. Na severu, kamor sedaj plovemo, ne bo mnogo zlata.«

»O, tam ga je tudi dosti. Ko je prišel Kolumb prvikrat tja, so nosili divjaki težke zlate zapone kot kinč tako, da je imenoval deželo po pravici »Costa Rica« (reci: Kosta rika), to je zlata dežela. Zdaj so najbrže divjaki s svojimi zakladi zbežali od obali Atlantskega k obalim Tihega morja, kjer misli Pedrarias, da jih dobimo. Ako ne bo tako, še vedno lahko prisilimo kapitana, da pojdemo proti jugu.«

»Ali pa spravimo njega in meniha in tiste, ki drže ž njima, k večnemu počitku na dno morja, kar bo še najboljše, ker jaz nisem bil nikdar polovičar in tudi nikdar nočem biti. Vendar naj bo; saj vidim že, da je večina od vas zato, da čakamo. Meni je to prav. Le za slučaj, da se stvar izve prezgodaj in prime kapitan katerega izmed nas za vrat —«

»To se ne sme zgoditi za nobeno ceno,« odgovori več glasov. Potem nekaj časa tako tiho dalje govoré, da more deček, ki je tudi od prejšnjega pogovora le toliko umel, da se gre za upor proti kapitanu, le nekaj posamnih besedi vjeti. Zato se mu je pa takoj začetkoma posrečilo, da je zamogel skozi neko špranjo svojega skrivališča pri svitu svetilke, ki je vi-

sela na stropu, zapaziti nekaj obrazov zarotnikov, ki so se vzdignili z opombo, Rus ne bo več dolgo izostal.

Res pride nadkrmar kmalu nato in odpre skrinjo rekoč:

»Tako, dečko, zdaj se pa pripravi na psovke in udarce in zapomni si: drži se pokoncu kolikor mogoče, ko bo nadkrmar obdelaval tvoj hrbet z debelo vrvjo. Navadno skrivne mornarski učenci svoj hrbet in dobe tako ves udarec, ko bi se pa držali pokonci, bi pa samo sprednji del vrvi zadel njih rame. In glej, da mi zelo hudo kričiš, sicer meni starec, da ne stori svoje dolžnosti, in začne udrihati s podvojeno močjo. — Toda, kaj pa pačiš tako čudno in skrivnostno svoj obraz, kot bi se ti kaj prikazalo? No, kaj je?«

»Ali sva zares prav sama, Blaž?« praša Alfonz. In ko zaklene in zapahne krmar kajutna vrata ves začuden, mu pove, kar je pravkar čul. Rus naredi debele oči in meni sprva, dečku se je le sanjalo; ko pa ta sveto zatrjuje, da je popolnoma bdel in da mu zamore tudi še dva zarotnika pokazati, in sicer onega, ki je najodločneje zahteval kapitanovo smrt, reče Rus:

»Potem moraš stvar še enkrat ponoviti pred kapitanom prav tako, kakor si jo meni povedal. Da, jaz tem ljudem iz Nombra že od začetka, ko sem jih prvič zagle-

dal, nič kaj nisem zaupal, da so pa kar celi lopovi, to se mi pa še sanjalo ni! Mi jim pojdemo tudi za vrat! Le čakajte — veliki jambor bo kmalu rodil lep sad! Ti ostani tu; jaz grem sedaj najprej h kapitanu, da ga pripravim na tvoj prihod.«

Rus se poda takoj h kapitanovi kajuti. Pri vratih sreča mornarskega učenca, ki nese ravnokar krožnike in drugo posodo venkaj.

»Ali je kapitan sam, Janez?« ga vpraša.

»Ne, gospod; stotnik Montoja z dolgim rdečim nosom je še pri njem in dokler je le še kapljica v steklenici, ostane pri njem; in ker grem pravkar še po eno, bo to lahko dolgo trajalo,« se glasi odgovor služabnika, ki gre hitro naprej svojo pot.

»Presneto,« reče Rus pri sebi. »Pred tem ne morem povedati svoje stvari, zakaj kdo vé, če ni Montoja, o katerem ni znano nič dobrega, zvezan z zarotniki, ki nam jih je privel iz Nombra. In če povem po Janezu kapitanu, da mu imam njemu samemu nekaj važnega povedati, bo ta rdeči nos takoj slutil, kaj je — čakati moram, čeprav do polnoči.«

Nevoljen se vstopi krmar h glavni jambori, odkoder zamore opazovati kapitanovo kajuto, in si prižge svojo pipico. Čakati mora dolgo, zato lahko vso stvar še enkrat prevdari.

»Alfonzu se ne more nič boljšega zgoditi,« reče sam pri sebi; »kar je on izvedel, ga pač obvaruje kazni. Toda, kako pa reši kapitan sebe in nas? Ljudje iz Nombrá so v večini in če drže vsi skupaj, potem smo mi izgubljeni!«

Nombré, ki smo ga že večkrat imenovali, je ime trdnjave, ki varuje glavno pristanišče, katerega so imeli tedaj Španci na atlantski strani panamske zemeljske ožine. Leži kakih 60 km vzhodno od Kolona, kjer se sedaj začenja znani prekop, ki naj gre čez ožino, a še dolgo ne bo končan. Za časa naše povesti je pokrival nepridirni pragozd 20 ur dolgo pokrajino med Nombré ob Atlantskem in Panamo ob Tihem oceanu.

Slednjič — prva straža se je že menjala — se odprô vrata kapitanove kajute in stotnik Montoja pride vun in se opoteka po krovu ter kliče Janeza, da bi mu posvetil v kajuto. Krmar počaka, da gre pijani Montoja mimo njega, potem pa pogleda okolu sebe pazno na vse strani. Že prej se mu je zdelo, da je čul na zadnjem koncu ladje nek šum; zdaj se mu pa čudno zdi, ker se približa stotniku temna postava in mu zašepeče nekaj v uho. Komaj začuje ta skrivno poročilo, glasno zakolne, vzame učencu svetiljko in ga odpusti.

Kaj naj bo to? Rus nima časa premišljati. Pred vsem mu je na tem, da govori s

kapitanom; zato hiti v njegovo kajuto, kakor hitro vidi, da ga nihče ne opazi. K sreči sme na svoje trkanje takoj vstopiti. Gil Gonzalez ni za šalo pridržal stotnika Montoja po jedi pri steklenici dobrega vinca in mu ga pridno točil v kozarec, medtem ko je imel sam svoj tretji kozarček še napol poln pred seboj. Hotel se je s stotnikom, ki mu ga je dal nezaupljivi Pedrarias proti njegovi volji seboj kot poveljnika vojakom, sprijazniti ali pa saj priti na jasno, kakega mnenja je in kake namene ima. Prvo se mu ni posrečilo, o namenih nevarnega moža je pa le toliko izvedel, da se mu ne sme zaupati, kakor hitro nastopi proti njegovim strastem. In Gil Gonzalez ni bil nikakor volje dati vrhovnega poveljstva svojega iz rok ali žrtvovati Indijance njemu in njegovi družalji.

Tako dobi krmar kapitana težko zamišljenega.

»Rus!« zakliče ta iznenaden, »kaj hočete ob tako pozni uri?«

»Nekaj važnega, a ne ravno prijetnega vam imam povedati,« odvrne nagovorjeni. »Pred vsem pa prosim, prizanesite meni in mojemu mlademu prijatelju!«

»Milost in neprijetno poročilo? Povej, kaj je, in prepričan bodi, da rad odpustim, če se zloga z mojo dolžnostjo.«

Rus pove torej ne brez stokanja, kako se je dal včeraj, ko je bil nekoliko bolj do-

bre volje, pregovoriti, da je skril Nunezovega sina, ki hoče na vsak način postati mornar, v svojo kajuto.

Tu zgubanči kapitan svoje čelo in reče: »Rus, tega ne bi mislil od vas! To ni le velik prestopok zoper red na ladiji, ampak to je tudi zločin na očetu dečkovemu in na njem samem. Jaz vas žalibog ne morem pustiti brez kazni in tudi dečkova trma in nepokorščina dobita zaslužen kaznen. To je seveda zelo neprijetno poročilo — le pojdite zdaj, da pomislim, kako naj vaju kaznujem!«

»Toda to še ni pravo poročilo, gospod; takoj boste čuli, kako je bilo to previdnost božja, da sem skril dečka v kajuto.

In sedaj pove Rus, ko stopi bližje h kapitanu, tiho o zaroti, ki jo je deček odkril. Gil Gonzalez napravi velike oči.

»Kdo je bil zraven?« vpraša končno.

»Alfonz ne pozna ljudi po imenu. Bili so vojaki iz Nombra. Toda on pravi, da lahko spozna dva kolovodji izmed njih.«

»Pojdi mi takoj po dečka!«

Rus odide, kapitan pa hodi ves razburjen po kajuti gor in dol. Zelo, zelo dolgo traja in krmar se še ne vrne. Don Gil hoče še bolj vznemirjen in razburjen že sam h krmarjevi kajuti, ko vstopi Rus ves iz sebe in pove, da je deček izginil.

»Izginil? Skril se je od strahu pred kaznijo!«

»Ne, tega Alfonz ni storil! Zarotniki so najbrže zapazili, da jih je on čul, in so ga odstranili.«

Kapitan in krmar nemudoma preiščeta vso ladjo, a nikjer sledu o dečku. Prašata tudi straže, a te niso ničesar zapazile.

»Nobenega dečka ni bilo na krovu, v morje ni mogel pasti,« pravijo. »Le pogledajte, kako svetlo sveti mesec; morali bi ga videti.«

5. V smodišni skladnici.

Kaj se je pa zgodilo z Alfonzom?

Ne kapitan, ne krmar in ne o. Bobadila, ki ga je dal kapitan poklicati v svojo kajuto, niso mogli rešiti te uganke, ko so brez uspeha preiskali vso ladjo. Rus ostane pri svoji trditvi, da so dečka zarotniki umorili. Toda nikjer ni takega znamenja o kakem zločinu. In kam so potem spravili truplo?

»Skozi lino moje kajute v morje, meni Rus. »Morski volkovi, ki so ladji sledili, so je pa pokopali. Oči bi si iztrgale, če bi s tem zamogel ubogega Alfonza pri klicati k življenju. Zdim se sam sebi kakor morivec; zakaj brez moje neumnosti bi ostal v Panami pri svojem očetu!«

»To je strašno, če je pravični Božji dečkov trmo in neubogljivost kaznovana s tako naglo in kruto smrtjo,« reče zel

resno duhovnik. »Saj je človeka še groza, če samo misli nato.«

»Jutri preiščemo še enkrat in še bolj natanko ladjo, dasi si ne morem misliti, kje bi bil deček,« reče kapitan. »Medtem pa pazimo nase in na ladjo, da se zavarujemo. Poglejmo, na koliko mož lahko računamo!«

»Na te iz Paname na vse brez izjeme, mogoče na podkrmarja ne; na te iz Nombra pa se ni zanesti,« reče krmar.

»Na pretežno večino mornarjev torej. Hm! skrbeti moramo najprej za to, da pridejo straže in vsi važnejši posli v naše roke. Če bi nam bili znani le poglavitnejši kolovodje, še to noč bi jih prijel in z verigami zvezane vrgel v ječo. To bi druge ostrašilo in dali bi se zlepa pridobiti.«

»Če primete starega sivobraodega Andaluzijca in Italijana Negronija in še škiljastega Navareza s prekranim nosom, ne boste storili napačno,« meni Rus.

»S tem ni nič, v slepo se težko zadane pravo,« odvrne Gil Gonzalez. »Toda strogo hočem paziti na te tri in še na nekaj drugih, in če se le s pogledi izdajo, se bodo zapomnili, kdaj so imeli opraviti z menoj! Za danes dovolj. Vas, Rus, ne bom kaznoval zaradi dečka. Bog sam je to storil; tudi mi ni treba ukazovati, da imejte oči odprte! Vas pa, častiti oče, prosim lepo, molite za nas, da nam Bog in njegova milostipolna Mati pomagata v tej nevarnosti!«

»Jutri darujem sv. mašo v ta namen. Pa tudi za ubogega Alfonza moramo moliti, naj bo li živ ali mrtev,« odvrne duhovnik. »In če morem jaz ali pa moj učenec Karel kaj koristiti —«

»Prav, Karel in Indijanec!« zakliče kapitan. »Deček nam lahko veliko koristi. Pošljite ga k meni jutri takoj po maši! In če dobimo Indijančevo zaupanje, je stvar na pol dobljena. Lahko noč! Stražo že jaz preskrbim!«

Kapitan gre nato na krov in gre okolu in okolu, a ne zapazi nič sumljivega. Vse je mirno. Polna luna razsvetljuje s svojo blede svetlobo mirno vodovje v luki. Od bližnjega obrežja sem se pa čuje tupa-tam iz pragozda glasno rjojenje kake divje zverine.

Toda noben žarek prijazne lune ni posijal v temno ječo, kjer moramo iskati Alfonza. — Ko je krmar zapustil dečka, je postal ta precej bolj vesel, ker je mislil, da bo vsled svojega odkritja prost vsake kazni in bo prišel raditega še v kapitanovo posebno milost. Z roko si pogladi svojo nekoliko pomečkano baržunasto jopico, svoje črne lase si pogladi nazaj in si je dobro svest svojega ugodnega vtisa, ki ga napravi njegova vitka, lepa postava.

»Gonzalez me napravi za svojega telesnega oprodo; izkazal se bom. Pedrarias mi v nekaj letih dá viteški udarec, po-

tem pojdem z lastno ladjo ali pa še celo kot poveljnik celega brodovja, da odkrijem nove dežele in postanem tam namestnik ali celo podkralj!«

Take gradove si je zidal v zraku deček, ko je čakal, da se vrne krmar. Hitro je izginilo vsako nagnenje do kesanja, kakor hitro je menil, da ni več nevarnosti. Slednjič se vendar odprô vrata in Alfonz, ki je imel pri slabi razsvitljavi prišleca za krmarja, reče težko pričakujoč:

»Rus, kaj pravi kapitan k načrtu zarotnikov?«

Prepozno spozna deček, da ni pričakovani, ampak da je vojak in sicer ravno sivobradec, ki ga je videl skozi špranjo in kateremu so hitro sledili nekateri drugi zarotniki v krmarjevo kajuto. Kako rad bi Alfonz imel, da bi nikdar ne izgovoril te neprevidne besede! Toda izgovorjena je bila in umeli so jo, in dečku kar kri zastane v žilah od strahu, ko zagleda pogled starega vojaka.

»Zaprite vrata!« reče polglasno svojim tovarišem. »Bomo videli, kdo je tu. Glej no, kako čeden tiček! Ti si torej po Rusu kapitanu razkril nekaj o načrtu zarotnikov? Kako ti je pa pravzaprav ime, ljubček moj, in kako si prišel semkaj?«

Kljubovalno se vgrizne Alfonz v ustnice in ne zine besedice.

»Oho, te bomo že naučili govoriti,« reče sivobradec in mu zastavi bodalce na grlo. »Spovej se ali pri teh, ki jih je spravilo to jeklo na oni svet, tekom ene minute jim slediš v nebesa ali v pekel!«

Kakor strela šine sedaj dečku v dušo: v pekel — zakaj težko si se pregrešil zoper četrto zapoved božjo in se nisi svojega greha ne skesal ne izpovedal. Grozen strah zlomi njegovo trmo; pred vojaka pade na kolena in zastoka s povzdignjenimi rokami:

»Usmilite se me! Usmilite se me! Ne pahnite me v pekel! Vse vam povem!«

In Alfonz pove, kako je v škrinji vse čul in povedal Rusu.

»In ta je tekel naravnost h kapitanu in mu povedal naša imena? Hola, tovariši, čez četrto ure se bomo bili za življenje ali smrt!«

»Vaših imen ni povedal!« zakliče Alfonz, ki ga je stari vojak jezo zagrabil za grlo. »Ta mi še znana niso, in jaz vas ne izdam, raje se dam bičati s koncem debele vrvi.«

»Tako, naša imena ti niso znana? Toda Rusu si nas tako opisal, da nas je spoznal?«

»Ne, prav gotovo ne!«

»No, kapitan te na vsak način pripravi do tega, da izdaš mene in te tukaj, ki si jih sedaj videl, in zato je najbolje, da ti o pra-

vem času zamašimo usta.« In lopov položi svojo široko levico dečku na usta in ga začne z desnico daviti, da se začne deček od strahu potiti. Mislil je že, da je izgubljen, in obljubil je Materi božji sto rožnivencev, če mu pomaga v tej najskrajnejši sili. —

Tu položi eden izmed onih dveh vojakov, ki sta s sivobradcem vstopila v krmarjevo kajuto — tisti, ki je bil zato, da se počaka z načrtom — svojo roko na tovariševo, ki je pravkar hotel hladnokrvno izvršiti umor, in reče:

»Stoj, Lopez, sicer imaš opraviti z menoj! Jaz nisem bil nikdar za taka sredstva, če ni bilo neobhodno potrebno. Deček naj priseže, da nas ne izda. Poleg tega ga spravim na kraj, kjer nas ne bo mogel izdati. In kaj ve kapitan? Da se ne sme z nami šaliti in da smo pripravljeni na nahujshe, če nas hoče na kak način prikrajšati na plenu. Še prav ljubo mi je, da je to izvedel, bo vsaj bolj pazil nase.«

»Priseže naj? Saj bo prelomil svojo prisego,« odvrne Lopez. »Ti hočeš imeti vse le napol, Montez.«

»Držal bo svojo prisego, ker se boji pekla,« odvrne Montez. »Izpusti dečka, da govorim jaz ž njim!«

Nerad odtegne Lopez svojo roko od dečkovega grla, Montez pa praša Alfonza,

ali hoče priseči zahtevano. In ko ta ves v trepetu odgovori da, mu ukaže, naj poklekne in priseže na sveti križ.

»Ti prideš torej v pekel, če nas izdaš ali kličeš na pomoč na poti, ko te popeljem v ječo, ali v ječi. Razumeš? Dobro! Držite ga nekaj trenutkov, da poiščem ključ od smodnišne skladnice, saj vem, kje ga ima naš stotnik.«

Kmalu se vrne Montez in reče trepetajočemu dečku, naj mu sledi, Lopez pa mu sveti s svetiljko, ki jo sname raz strop v kajuti, po strmi lestvi v podpalubje. Pred težkimi, z železom prevlečenimi hrastovimi vrati se vstavijo; Lopez s svetiljko stoji nekoliko oddaljen od trdnega predela s svojo nevarno vsebino. Montez pa pove dečku, da je to skladaonica s smodnikom in po redu na ladji sme stopiti noter samo bos brez čevljev, da ne užge mogoče kak železen žebelj v čevlju s slučajnim drgnjenjem kako iskro in bi potem zletel ves smodnik z ladjo vred v zrak. Zato sezuje Alfonzu čevlje in mu natančno preišče vse žepe, če nima notri mogoče kak nož ali kaj drugega jeklenega. Potem pa odklene varno skladanico in porine dečka noter.

»Ob zidu za teboj stoji 20 sodčkov polnih smodnika. Med njimi in vrati je prostor, da lahko ležiš ali stojiš. Sem v kot postavim vrč z vodo in zraven košček mesa in prepečenca. Tako, sedaj se pa, mladi go-

spod, dobro zabavaj! Ko se bo dalo združiti z našimi načrti, pridem zopet in te oprostim. Medtem pa dobro pomni, kaj si nam prisegel!«

S tem hoče zapreti težka hrastova vrata. Alfonzo začne še enkrat prositi, toda vojak zmaje z glavo in reče:

»To ne gre. Sploh zahvali Boga in mene, da si tukaj mesto na dnu morja, ali pa v želodcu kakega morskega volka.«

Nato zaškripljejo vrata, ključ se obrne in vojaka splezata po lestvi navzgor. Le nekaj trenutkov vidi Alfonz še tanki žarek svetiljke, ki pada skozi ključavnico v ječo njegovo, potem ugasne še ta in deček je v polni temi. Tu se zgrudi od prevelike žalosti na tla. Jokaje pade na svoja kolena in se začetkoma kar pomiriti ne more. Ko se pa toliko najoka, da se utruji popolnoma, postane polagoma mirnejši.

»Tu imaš kazen za svoj greh!« reče pri sebi. »In ti moraš biti pravzaprav še hvaležen, kakor je vojak popolnoma prav omenil, da si le toliko kaznovan. Če bi me hudobni sivobradec zadavil, bi bila moja duša zdaj že v peklu — zato je tisočkrat bolje, da sem tu kaznovan! Da bi se le mogel izpovedati pri o. Bobadili!«

In sedaj se spomni Alfonz, da se je učil v katekizmu, da zadostuje tudi popoln kes s trdnim sklepom izpovedati se kakor hitro

mogoče v takem slučaju za odpuščanje grehov, in deček začne moliti iz celega srca in obujati kes in žalost. In ker pomaga ljubi Bog skesanemu grešniku s svojo milostjo, mu da tudi pravi nagib kesanja, ki izhaja iz ljubezni do Boga, in Alfonz se potolaži in pomiri. Potem se zopet zjoka in moli in slednjič zaspi od žalosti, kakor učenci na Oljski gori.

Kako dolgo je spal, ne vé, ko ga zbudi nek ropot in ko zapazi skozi ključavnico svetli žarek. Hitro vstane in položi svoje uho na ključavnico. Ni se motil; kmalu začuje glas, ki ga takoj spozna kot Rusovega.

»To je skladalnica s smodnikom, tu ne more biti.«

»Tu že ni,« sliši Alfonz kapitanov odgovor. »Ne hodite s svetiljko bliže. Drugam morava iti, da ga najdeva.«

Nehote bi Alfonz skoraj zakričal na pomoč. Toda spomni se svoje prisege in pogoltne rešilno besedo.

»Ne smem«, reče, »o sveta Mati božja, daj jim ti to misel, da se vendar še enkrat vrnejo in pogledajo sem noter!«

»Alfonz, Alfonz!« kliče Rus, in ko ne dobi nikakega odgovora, gresta oba po lestvi navzgor in svetli žarek svetiljke izgine obenem z žarkom upanja v dečkovem srcu.

6. Tolmač.

Ko je izginjal mesec na zapadu, se je tudi že na vzhodu začelo daniti in kmalu je vzšlo solnce. Kapitan takoj ukaže, da gredo naprej in on in krmar pazita samo na to, kako se vodi ladja. Približali so se rtiču Mali do pol milje. Gonzalez je stal spredaj in gledal pazno na čeri, ki so bile nevarne vožnji, ter čul nad mornarjema, ki sta neprenehoma na desno in na levo z grezilom merila globočino. Ko so prišli na konec, obrne Rus ladjo skoraj popolnoma proti zapadu in jadra se obrnejo sedaj pošev, da dobe vso sapo, ki veje še vedno od severovzhoda.

»Ali ne gremo prehitro, Rus?« vpraša kapitan, ko vidi, da gre njegova od vetra in toka gnana ladja po njemu neznanem morju.

»Nikjer ni nevarnosti, kapitan,« se glasi odgovor, »dokler je veter. ‚Rozarijo‘ gre po krmilu kakor pokoren konj vaje-tim. Če pa veter preneha, morajo biti ljudje pripravljeni, da vržejo sidro; zakaj tok sam bi nas spravil tja, kamor si ne želimo.«

Ko plove ladja v naglem teku ob južni obali polotoka Azvero, vidimo o. Bobadilo s svojim učencem zopet na sprednjem krovu najprej v molitvi in premišljevanju zatopljena, kakor prejšnji dan. Nato

pride indijanski tolmač. Karel mu še enkrat pove v njegovo in duhovnikovo zadovoljnost, kar se je včeraj naučil, in potem sta nadalje prestavila kratki krščanski nauk.

»Tako, sedaj imamo nauk o stvarjenju indijansko na papirju,« reče končno menih, »in to bodi dosti za danes. Jutri začnemo z življenjem našega Izveličarja. In ko enkrat verujejo divjaki nauk o večnem povračilu, o Bogu, vsemogočnemu Očetu in njegovem Sinu Jezusu Kristusu, ki je za nas umrl na križu, in o svetem Duhu, jih brez skrbi krstimo in jim povemo vse drugo pozneje. Nauči se torej dobro svojo nalogo, moj sin! Ko jo boš znal, ti povem, za koga sva danes zjutraj molila skupno sveti rožnivenec.«

Po teh besedah odpusti menih Karelna in vzame zopet svoj rožnivenec v roke ter moli za Alfonza. Namenoma Karelnu ni še ničesar povedal o usodi njegovega prijatelja Alfonza; zakaj bilo mu je mnogo na tem, da se poduk ne moti, da zamorejo takoj začeti z oznanjevanjem krščanskega nauka, kakor hitro se izkrcajo. Tudi hoče svojemu dobremu učencu prihraniti žalost, ki mu jo napravi vest, da je tako zagonetno izginil prijatelj, za kakor dolgo mogoče v nadi, Alfonza dobe vendar med tem časom.

Ko pa zna Karel čez dobro uro ves nauk o stvarjenju na pamet, da je Indija-

nec popolnoma zadovoljen, mu pove o. Bobadila, za koga sta molila rožnivenec.

Karel se močno prestraši.

»Nesrečni Alfonz!« reče in solze mu stopijo v oči. »Kako strašno je Bog kaznoval njegovo trmo in nepokorščino! In vi mislite, da so ga zarotniki celo umorili?«

»Nemogoče ni,« odvrne resno o. Bobadila. »Žalibog je med našimi vojaki mnogo takih, ki so sposobni za vsak zločin, tudi za umor. Vendar se mi pa zdi bolj verjetno, da so ga živega kam skrili. Ne izgubimo še vse nade! Jaz menim, tolmač bi mogoče najložje našel sled za izgubljenim.«

»Peter?« reče Karel. »Jaz mislim, da se dobro razumeva, dasi sicer ni prijatelj Špancem. Prositi ga hočem njegove pomoči in tudi sam preiskati vso ladjo. Angelj varuh in mati božja nam bosta pomagala, le molite, duhovni oče!«

Mercedarec da svojemu učencu še nekaj pametnih navodil, da naj se ne izpostavlja jezi zarotnikov in ga blagoslovi ter odpusti. Karel poišče takoj nato tolmača. Dobi ga naslonjenega na krmilu na krovu, ko gleda s sanjajočimi očmi na krasne gozde na obrežju. Pred dušovi vidi mirno vasico v lepih gorah, ki se vidijo iz ladje kot modri oblaki daleč tam na severozapadu. Kako srečno je živel tam s svojo ženo in otroci, dokler ne pridejo nekega

dne Španci, ki so jih najprej zvabili s steklenimi biseri in drugimi vabili k sebi in jih potem vlove ter peljejo kot sužnje seboj, vasico v senci palm in drugih dreves pa zažgo. In potem jih peljejo v Nombre in njega dajo stotniku Montoji, ki je dal njega in ženo bičati po svojem desetniku Lopezu; z otroci se ni lepše ravnalo. Kako sovraži oba, ki se sedaj nahajata na ladji! Kako sovraži sploh vse Špance! Kako išče prilike, da bi se maščeval na vseh! Na vseh! Na menihu in njegovem učencu mogoče ne. Toda ne, tudi onadva delata po svoje na to, da njegov narod podjarmljajo Španci, dasi nimata slabih namenov; tudi onadva naj se pokorita za pregrehe svojih domačinov!

V teh mislih je bil tolmač, ko stopi k njemu Karel. Seveda je bil krščen, saj je imel ime Peter; toda kakor marsikdo njegovega rodu je bil le po imenu kristjan in se je dal le nerad krstiti, da tako doseže, da bi se ž njim in z njegovimi malo lepše ravnalo. Krščanskega nauka, v katerem je bil zelo nepopolno podučen, se ni dižal skoraj nič.

Karel se nalahno dotakne Indijančeve roke in ga tako vzbudi iz njegovih črnih misli.

»Peter,« reče, »prosil bi te pomoči zase, ali pravzaprav za svojega prijatelja Alfonza!«

»Kaj more ubogi indijanski suženj pomagati bogatemu in mogočnemu Špancu?« reče tolmač s trpkim nasmehom.

»O pač, Peter! Ti moreš pomagati! Saj si moj brat, ker si krščen, in ne suženj. Naš gospod kralj je prepovedal, da bi se s krščenimi Indijanci ravnalo kot s sužnji.«

»Ali je tudi prepovedal ropati jih in bičati? In če je to prepovedal, zakaj pa prepusti to namestnik?« vpraša tolmač.

»Gotovo, Peter, on tega ne bi smel dopustiti in naš kapitan Gil Gongalez tega tudi ne bo dovolil, kakor je slovesno obljubil o. Bobadili. Toda Peter, ljudje ne delajo vedno, kar je ukazal Bog in njegova sveta cerkev, in zato bodo morali večnemu sodniku dajati strog odgovor. Mi pa hočemo, če se nam godi krivica, misliti na Kristusa, ki je iz ljubezni do nas vzel postavo hlapčevsko nase in se dal bičati.«

Tako skuša Karel pomiriti tolmača in njegove mile besede, ki so prišle in dobrega srca, niso ostale brez vtisa. Peter zazna, da misli deček dobro, in ljubezni je lastno, da zopet vzbudi zaupanje in ljubezen. Seveda se Indijančevega srca ni dalo naenkrat pridobiti. Vendar posluša Karel nove besede z nekim dopadenjem in mu obljubi, da hoče imeti oči in ušesa odprta, da dobi sled za izgubljenim. Kar čuje o zaroti, ga takoj napolni z nado, da se mu bo

nudila prilika, maščevati se nad svojim nekdanjim gospodarjem, stotnikom Montojo, in njegovim desetnikom Lopezom; zakaj niti trenutek ni dvomil, da sta oba zapletena v stvar ali celo kolovodje. Zato sklene, paziti na vsak njih korak in ju takoj, ko dobi dokaze, izročiti kapitanu; saj dobro ve, da ju čaka nečastna smrt upornikov na vešalih.

Medtem drči ladja hitro in srečno svojo pot. Zvečer pride do rtiča Mariato in se zopet ustavi, ker po noči ne smejo iti po še popolnoma neznanem morju, ki leži sedaj pred njimi. Komaj spravijo jadra in zasidrajo sidro, že gre kapitan z Rusom drugič, da še bolj natanko preiščeta ladjo. Prideta zopet mimo smodnišne skladišnice in Alfonz ju čuje; ker pa meni, da ga veže njegova prisega in raditega molči, je zopet vse iskanje zastonj, in oba mislita zdaj za gotovo, da je deček umorjen in so ga vrgli neopaženo skozi okno v krmarjevi kajuti v morje.

Drugo jutro nadaljuje »Rozarijo« svojo pot ob obrežju, ki gre najprej proti severu in potem proti zahodu do Punta Burika, kjer se danes dotika meja med Kolumbijo in Kosta Rika Tihega morja. Na desni in na levi so krasni otoki, med njimi najimennitnejša Cebako in Kojba. Na velikem čolnu jih preiščejo kakor tudi obrežje, toda nikjer ne dobe večje naselbine in še ti

ljudje, ki so bili tu, so zbežali naglo pred tujci v neprodorne gozdove, znamenje, da je prišel slab glas o Špancih že tudi do njih. Čez tri dni šele pridejo do krasnega Davidovega zatoka, od koder so poleg drugih gorâ zagledali tudi 3430 metrov visoki ognjenik Širiki. Drugo jutro objadra »Rozario« rtič Burika in pride do »Sladkega zaliva«, ki ga obdajajo od treh strani hribje in ga je kapitan tako imenoval radi mnogih dotokov, ki tukaj slade slano morško vodo.

Bil je peti dan, odkar je izginil Alfonz, in spominjali so se nanj le še kot na ranjcega. On sam se je udal skesano v svojo usodo, ki jo je spoznal kot zaslužen kaznen za svojo trmo, kar ga pa ni oviralo, da ne bi molil za svojo rešitev. Peti dan njegovega jetništva — seveda je on mislil, da se nahaja najmanj že en teden v temni ječi, v kateri ne more razločiti dneva od noči — se ga zopet loti strah, da ga izstradajo; zakaj zadnji kos prepečenca je že pojedel in v vrču tudi ni bilo mnogo. To seveda ni bil Montezov namen, ki ni bil, kakor smo že videli, tako krut kot drugi zarotniki in bi rad zatrl upor. Že zdavnaj bi rad prinesel dečku nove hrane in pijače; toda zapazil je, da ga zasleduje Indijanec pri vsakem koraku. Slednjič vendar misli, da je neopažen, zgrabi že dolgo pripravljene vrč in hiti ž njim v podpalubje. Toda

Peter ga je vendar videl, samo upal se ni takoj mu slediti.

»Deček živi,« reče pri sebi, »in tiči vendar nekje v podpalubju.« Ko vidi Monteza s praznim vrčem prihajati po lestvi navzgor, gre sam nekaj trenutkov pozneje po isti lestvi navzdol in varno tiplje v temi okolu sebe. Uro pozneje pa zašepeče Peter Karelnu:

»Tvoj prijatelj živi; slišal sem ga glasno moliti.«

7. Na rtiču „Judež“.

Ladja je jadrjala ravno okolu goratega polotoka Santo Domingo, ko zve to novico Karel od Petra, da je Alfonz v neki temnici v podpalubju zaprt. Takoj hoče s to vestjo h kapitanu, toda Peter mu zabrani in ga opomni, naj bo zelo previden.

»Ko zapazi lovec divjo zver v njenem brlogu,« reče Indijanec, »mora podvojiti svojo previdnost, da ne podleže sam živali mesto ona njemu. Mi smo zasledili zver, ki je zvlekla to srnico v svoj brlog; če se pokažemo prekmalu, je srna, tvoj prijatelj, izgubljena in mi mogoče tudi. Bodi torej pameten in govori z o. Bobadilo! Jaz stražim medtem divjo zver.«

Karel spozna pameten svet Indijancev; zakaj Alfonzova stvar je bila tako zapletena z načrtom zarotnikov, da bi takoj

izbrulnil upor, če bi nanagloma oprostili dečka. To uvidi tudi o. Bobadilo in zato sklene, povedati novico kapitanu šele zvečer, ko bo ladja stala.

Še nikdar ni Karel s tako nepotrpežljivostjo pričakoval solnčnega zahôda. Končno zaide solnce vendar s svojimi zadnjimi žarki se poslavljaajo od mogočnih gorskih vrhov Kosta Rike. Gil Gonzalez še enkrat pregleda mirno zasidrano ladjo ter gre nato v svojo kajuto večerjat. K večerji je navadno povabil o. Bobadilo. Tudi danes je bil mercedarec tu in komaj je Janez postavil sklede na mizo in šel proč, da bi prinesel vina, že pove duhovnik kapitanu, kar je čul.

Gil Gonzalez skoči pokoncu in hoče takoj dečka oprostiti; toda menih položi svojo roko na njegovo ramo in mu pravi, naj bo previden.

»Imate prav,« reče kapitan. »Kmalu bi me zapeljala moja naglost. — Ko bo vse pripravljeno, potem šele začnemo. Najprej moramo čuti Indijanca.«

»Jaz sem mu ukazal, naj čaka v bližini kajute in naj stopi noter, kakor hitro pojde Janez proč,« opomni o. Bobadila.

»Dobro. Potem pokličem Rusa. Medtem sem si naredil načrt, ki ga moramo še to noč izvršiti.«

Janez prinese vino in se potem oddalji z ukazom, naj pokliče Rusa. Komaj

odide, že vstopi tolmač in pove svojo stvar. Kot zarotnike imenuje Monteza in nekaj drugih, pred vsem svoja smrtna sovražnika stotnika Montojo in desetnika Lopeza. Ko ga vprašajo, če je to gotovo resnično, reče glede Monteza, Lopeza in Navareza z brazgotino na nosu, da jih je čul na lastna ušesa, ko je prisluškoval, glede stotnika je pa prav tako gotovo, ker na vsak način računajo zarotniki nanj kot na svojega prihodnjega poveljnika. Povedano se je vjemalo popolnoma s tem, kar je kapitan opazil, zato sklene po tem se ravnati.

Ko vstopi Rus, ga najprej vpraša, kako so straže razdeljene. Imeli so jih samo zanesljivi ljudje; tudi oni, ki pridejo po polnoči na njih mesto, so večinoma zanesljivi; vendar sta med njimi ravno Lopez in Montez.

»To je dobro,« reče kapitan. »Sedaj pa povabim stotnika Montojo in oba častnika Hurtada in Mahuka, na katere se smem zanesti popolnoma, na kozarec vina. Ti, Rus, ostani v bližini, in ko ukažem, polasti se teh dveh kolovodij — toda kolikor mogoče tiho, kakor sem ti že včeraj povedal.«

»Zanesite se name, gospod kapitan. Samo migniti mi je treba mojim ljudem in Nombrci bodo trepetali pred njimi kot šiba na vodi,« reče Rus ves v ognju.

»Le v najskrajni sili sme teči kri. Razumete?« ukaže kapitan hitro odhaja-jočemu. Potem prosi meniha, naj gre v svojo kajuto in priporoči Bogu srečen izid še vedno nevarnega započetja. Vsi pokleknejo in duhovnik jim da svoj blagoslov, nato pa odide s Karelno v kapelo.

Kakor hitro mogoče in tako, da ga nihče ne opazi, gre krmar okolu straž, zašepeče vsakemu izmed njegovih ljudi nekaj besedi v uho, postavi dvojno stražo pred vrata onega prostora, kjer so vojaki spali, in hiti nazaj v kapitanovo kajuto. Stotnik in častnika so pravkar vstopili. Na kapitanov ukaz se vsedejo povabljeni k mizi, stotnik nasproti kapitanu tako, da se ga je lahko stisnilo v kot. Častnika sta bila že prejšnji dan obveščena o zaroti, ki se najbrže kuje zoper kapitana, in se jima je takoj dozdevalo, kaj pomeni povabilo. Stotnik misli pa le na vince in prazni kozarec za kozarcem. Govorilo se je spočetka, kako izredno srečno je vozil »Rozarijo«, o lepih obrežjih in otokih, ki so jih odkrili in da prihajajo zdaj najbrže v bolj obljudene kraje. ker se vidi na obrežju vedno več človeških bivališč. Kazalec na stenski uri se pomika proti polnoči, ko nenkrat kapitan s pomenljivim pogledom na častnika nagovori stotnika:

»Ali nimate vi ključa do smodnišne skladišnice?«

»Do smodnišne skladnice? Kaj pa hočete?« reče Montoja jecljaje.

»Oh — jaz ~~sem~~ le mislil tako. Potem bi se mi mogoče razjasnilo, kako pride brez moje vednosti jetnik vanjo,« odvrne kapitan. »Deček, ki slučajno vé o nekem načrtu — «

»Kapitan, jaz mislim, da se hočete prepirati?« zakliče stotnik. »To je laž, zelo nizkotna laž, da vem kaj o načrtu Lopezovim in drugih, in kdor to trdi, ta je nesramen lažnik in takoj ga pozovem na dvoboj!«

»Dovolj,« reče kapitan in vstane. »Hurtado, Mahuka, slišala sta iz njegovih ust, kako ga je vino izdalo. Montoja, vi ste moj jetnik! Vzemita mu sabljo!«

Stotnik hoče preklinjaje potegniti sabljo iz nožnice, toda častnika ga zgrabita za desno in levo roko in ga razorožita brez vsakega truda.

»Če kličete na pomoč, bo to vaša smrt,« reče kapitan premaganemu. »Mahuka, stražite ga tu v moji kajuti. Vi, Hurtado, mi pa pomagajte, da zvežemo druge kolovodje.«

Ura bije dvanajst. Nekaj minut pozneje naznani tolmač, da so se straže menjale. Kapitan stopi s svojim častnikom, oba dobro oborožena, na krov, kjer ga pričakuje Rus z naznanilom, da je vse v redu. Hitro stopi Gonzalez — dva oboro-

žena vojaka mu sledita — k Lopezu, Hor-tado v spremstvu junaških mornarjev pa se bliža Montezu. Lopeza iznenadijo: predno se zave, je razorožen in zvezan. Kapitan mu zastavi meč za vrat, in mu za-preti, da ga takoj usmrti, če ne bo tiho; desetnik pa obljubi, kakor vsak zločinec, v resnici le bojazljivec, trepetaje iz strahu pred smrtjo, da pove vse in izda vse so-krivce, če se mu bo le prizaneslo. Z Mon-tezom pa ni šlo tako gladko; ta je dobro pazil in skoči, ko vidi, da je izgubljen, čez krov ter zakliče: »Izdani smo!«

»Le pustite ga, naj plava!« reče kapi-tan, »zdaj pa hitro v vmesni prostor!«

V vmesnem prostoru, kjer je bilo sto vojakov, je vladala velika tema in skoro vsi so spali. Toda ropot na krovu in ob-upen krik Monteza jih zbudi.

»Vstanite, vstanite in primite za orož-je, bratje Nombreci! Naši tovariši so v smrtni nevarnosti!« kriči Navarez, in pre-klinjaje skoči Italijan Negroni pokoncu, da se oboroži. Toda mornarji, ki jih je Rus postavil pri vhodu, so že udrli noter in bili v trenutku tamkaj, kjer so imeli vojaki svoje puške, sulice in meče.

»Nikogar še niso umorili,« zakliče ka-pitan, ki je prišel na čelu straž naglo sem. »Zvezali so le nekaj izdajic in iščemo tu tudi samo dva, ki sta pri zaroti. In še celo tema dvema se prizanese kaznen za upor,

če se prostovoljno oglasita. Negroni, Lulo, stopita semkaj!«

Poklicana uvidita, da ju sila ne more rešiti. S povzdignjenimi rokami prosi Italijan milosti in pade h kapitanovim nogam, Navarez, ki išče zaman kakega izhoda, da bi ubežal, pa nevoljno sledi njegovemu izgledu. Na kapitanov ukaz ju odvedejo.

»Lahko bi dal še mnogo drugih iz Nombra odpeljati v podpalubje,« reče Gonzalez, »toda jaz vem, da so zapeljani, zato jim odpuščam. Toda varujejo naj se in gorje jim, če še enkrat poslušajo upornike; drugič ne bom ravnal tako milo!«

S temi besedami, ki so bile sprejete z velikim navdušenjem, se odstrani kapitan, mornarji pa mu veselo kličejo: »Živio!« in tudi večina Nombrcov ž njimi. Kapitan gre zdaj v spremstvu o. Bobadile in Karlena v podpalubje, da reši ujetega dečka. Zjutraj preteklega dne je prinesel Montez, kakor znano, obnemoglemu kruha in vode in pri tej priliki se je posrečilo Indijancu, da je prišel na sled izginulemu. Ko se je namreč Montez oddaljil in je Alfonz mislil, da je zopet sam v temnem podpalubju, začne v svoji preveliki žalosti glasno moliti, tako da čuje Indijanec, ki je prišel za Montezom, njegove molitve k Bogu in Materi božji. Kako se je prestrašil deček, ko sliši tako naenkrat, da nekdo trka na njegova vrata in mu pravi, naj ne

izgubi poguma. Potem ni slišal nič več; ura je potekla za uro — neizmerno dolge so bile — in rešitve, ki jo je pričakoval vsak trenutek, še ni bilo od nikjer! Gotovo se mu je sanjalo, da je nekdo trkal in ga bodril k pogumu. Zato začne zopet jokati in moliti in zaspi slednjič od same žalosti.

Zdaj ko ga zbudi glasno govorjenje, ko vidi svetli žarek skozi ključavnico, se ne more motiti! In res, vrata se odpro in on vidi pred seboj o. Bobadilo, svojega prijatelja Karelna, Rusa in kapitana. Z veselim vzklikom pade Karelnu okolu vratu, ki mu je najbližji, pade potem, ko se spomni svoje krivde, pred duhovnika in kapitana na kolena, prosi odpuščanja in je pripravljen za vsako kazen.

»Tvoja lahkomišljenost je res zelo hudo kaznovana,« reče Gonzalez. »Toda zakaj pa nisi klical na pomoč, ko sva te Rus in jaz komaj pet korakov od tvoje ječe oddaljena klicala?«

»Ker sem sveto prisegel, da ne bom tega storil,« odvrne deček.

»No, svojo prisego si zvesto držal! Jaz vidim, da imaš poleg svoje trme in lahkomišljenosti, ki sta bili dovolj kaznovani, tako da boš pomnil to vse svoje žive dni, tudi še boljše lastnosti, ki napravijo lahko iz tebe še vrlega moža. Pojdi zdaj z nami, da se nekoliko okrepčaš. Tvoja

želja, postati moj oproda, naj se ti izpolni do povratka v Panamo.«

Še predno se začne daniti, poklekne Alfonz pred duhovnika, da zvest svojemu trdnemu sklepu izbriše svoje grehe z odkritosrčno izpovedjo. Ko napoči dan, obsodijo kapitan in častniki kolovodje po naglem sodu v smrt. Vendar se izvrši po Gonzalezovem ukazu ta obsodba le nad Montojo in Lopezom, ki sta že premnogokrat zaslužila smrt. Drugim pa prepusti na izbiro, ali hočejo biti javno bičani, ali pa se jih izpostavi na obrežje, ko dobe orožje in hrano za teden dni, — kazen, ki je bila tedaj pri Špancih v Ameriki zelo v navadi. Izberejo si drugo in takoj jih prepeljejo na čolnih na suho. Tam izvrše tudi smrtno obsodbo na obeh zločincih, kraj pa se imenuje v spomin na to izdajo do danes »rtič Judež«.

8. „Sveti Križ“.

Tretji dan po ravnokar povedanih dogodkih vidimo »Rozarija« v krasnem zalivu Nikojskem. Gonzalez je mislil, da ima na svoji levi kak otok. Šele ko je plul previdno ves dan v široki zaliv, je videl, da mu zapira pot suha zemlja in si je moral drugi dan vrniti po isti poti, da je prišel iz zaliva. Vozil je sedaj ob obrežju polotoka in je videl v svoje veliko veselje,

da je močno obljuden. Cele trope domačinov so stale na obrežju, ko so že prejšnji dan iz obrežnih gričev občudovali velikansko špansko ladjo z njenimi jambori in jadr. Španci so jim migali in tudi oni so jim migali, vendar so se pa bali, ko se je ladja zasidrila in so izpustili veliki čoln v morje, ter so hoteli pred bradatimi, oboroženimi in oblečenimi postavami zbežati. Toda Gonzalez, ki je stal z o. Bobadilo in obema dečkoma spredaj v čolnu, jim miga tako prijazno, da se pomirijo in da pride nekaj bolj pogumnih še vedno s strahom nasproti, ko se izkrcajo.

Kakor je storil Kolumb pri svojem prvem izkrcaju, tako razvije tudi Gonzalez kraljevo zastavo kastiljsko, da vzame deželo slovesno v posest za svojega kralja. Obenem vtakne menih križ v zemljo — znamenje, da zahteva tudi nebeški kralj, ki si sveta ni prilastil z mečem, marveč s križem, svojo oblast nad novoodkrito zemljo! Vsi pokleknejo in molijo. Ko vstanejo, pristopijo z mnogimi znaki spoštovanja tudi odličnejši domačini. Padejo pred Gonzaleza na tla, kakor da bi ga molili; saj se je pa tudi lahko zdel v svoji svetli opravi z zastavo v eni in mečem v drugi roki domačinom kot kak bog. Tudi pred o. Bobodilo in pred obema dečkoma, zlasti pred lepo opravljenim Alfonzom se priklanjajo do tal. Karel jim skuša pojasniti, da so le

navadni ljudje in ne bogovi, za kar jih imajo najbrže Indijanci in jim pokaže na križ, ki so ga postavili, ter jim hoče razložiti, da je Bog, čigar nauk so jim prišli oznanjat, umrl zanje na križu. Takoj pa padejo Indijanci v veliko presenečenje Špancev z vsemi znaki verskega spoštovanja pred križ na tla tako, da so mislili ti, nauk o Kristusu se jim je že prej enkrat oznanjeval. Toda to je bilo le nesporazumljenje. Maja-Indijanci, ki so stanovali v zapadni Nikaragui, so častili neko znamenje, ki je bilo zelo podobno krščanskemu križu, ki pa je predstavljalo le bogu dežja posvečeno drevo. Tudi tolmaču Petru je bilo težavno sporazumeti se ž njimi, ker se njih jezik zelo razlikuje od jezika, ki ga govorijo rodovi v gorah zapadne Paname.

Indijanci, ki so jih tu našli, so bili čisto drugačni, nego divjaki, s katerimi so se dosedaj seznanili Španci. Imeli so bolj svetlo kožo, ovalno lice s precej dolgim zakrivljenim nosom in velikimi očmi. Kar pa je bilo najbolj čudno, je bilo to, da so imeli čedno, iz trdnokanega bombaža narejeno obleko, na prvi pogled znak, da so ti veliko bolj olikani, nego oni, ki so jih dosedaj videli na novem svetu. In z vsakim korakom, katerega je storil kapitan s svojim spremstvom — Indijanci so mu napravili kar slavnosten izprevod — po krasnem polotoku, se je večalo začudenje

Špancev. Kmalu pridejo v velike, močno obljudene vasi; hiše ali bolje sicer zelo priproste in s palmovim perjem pokrite koče so stale sredi skrbno zagrajenih, resnično krasnih vrtov. Še nikjer niso našli rastlin tako visokih in s tako težkim sadjem in tako velikim perjem.

»Res v pravi raj smo prišli!« zakliče Alfonz, ves zamaknjen v krasoto in bogastvo novoodkrite dežele.

»Postane naj božji vrt in prebivavci otroci božji, zato skrbimo najprej,« odvrne Karel.

»Ne bo težko, saj časte sveti križ,« meni kapitan.

»A vendar se bomo morali potiti in boriti kakor povsod na svetu,« dostavi duhovnik. »Brez boja ne pojde hudobni duh iz tega raja.

»No, splača se boriti za ta raj! Še nikdar se ni pridobila lepša dežela križu in našemu kralju. Le pogledajte to krasno sadno drevje, te lepo obdelane vrtove, te obljudene vasi! In glejte, saj tu je pravcati trg, kjer se prodaja obleka, sadje in vse mogoče stvari. Stojte! Tu prihajajo oboroženi vojaki v lepem redu, pač ne s sovražnim namenom, — imejte pripravljene svoje puške!«

Nepotrebna skrb! Nikoja, najodličnejši mož na polotoku, po katerem se tudi imenuje ta polotok, se bliža v slovesnem

izprevodu bogovom podobnim tujcem, katerih prihod so mu naznanili. Spredaj stopa par sto lokostrelcev; nato pride skoraj tisoč suličarjev z lesenimi, z živalskimi kožami prevlečenimi in z raznobarvnim perjem okinčanimi ščiti; okolu Nikoje samega so pa posebno močni možje s težkimi meči, narejenimi iz lesa, trdega kot železo. Obe strani so na umeten način obložene z neko steklu podobno kovino, obsidijan imenovano, in so zelo nevarno orožje v močnih rokah. Indijanci nosijo jopiče in hlače iz prešitega bombaža, dovolj močne, da jim pšice niso mogle škodovati. Nikojo samega pa nosijo štirje mladeniči v nekaki nosilnici; bil je lep, vzraščен mož, kakor se je videlo, ko je hitro stopil iz nosilnice, spoštljivo pozdravil kapitana in pristopil k njemu. Bogat kinč velikih, z zlatimi obroči zvezanih in z okornimi podobami odetih zlatih plošč mu je visel črez rame na prsi, dragoceni biseri so mu pa viseli okolu vratu. Poželjivo opazuje kapitanovo spremstvo ta kinč in šepeta, da so vendar prišli v toliko iskani »Eldorado«, v deželo zlata.

S pomočjo tolmača razjasni kapitan Nikoji, ki je nekoliko razumel jezik vzhodno bivajočih rodov, da je odposlanec mogočnega kralja onkraj morja in da je prišel podvreči temu kralju vse narode na zapadu in jim zato poslati božje može, ki jim

bodo kazali pot v nebesa. Nikoja tega vsega sicer ni mogel razumeti, toda mislil je, da se prihod teh mož iz daljnega vzhoda sklada z neko pripovedko, ki je bila razširjena od Mehike do Kosta Rike. Ta pripoveduje o nekem bogu ali polbogu, ki je v starih časih tamošnje narode podučeval v umetnosti in znanosti in šel potem črez morje na vzhod ter obljubil, da bo enkrat zopet prišel. Kakor je ta pripovedka pozneje Kortezu odprla pot v Mehiko, tako je tudi sedaj pripravila Nikojo do tega, da je tujce sprejel z vsem spoštovanjem in ustregel vsaki njihovi želji. Zakaj imel jih je za sinove ali odposlance onega boga, za katerega je imel velikega kralja, o katerem so mu pravili.

Kot prvo darilo podari Nikoja kapitanu »14.000 španskih cekinov iz 13karatnega zlata in šest podob malikov, vsaka eno ped dolga, iz iste kovine«, kakor poroča španski zgodovinar; seveda se to tako razume, da je dal Špancem zlata tolike vrednosti. Gonzalez mu dá steklenih bisero, ogledal, nožev, šivank in podobnih malenkosti, ki so jih Indijanci zelo občudovali in imeli za dragocenejše, nego pristne bisere in zlato. Takoj začne tudi o Bobadila s poukom in nauk, ki ga je častiti duhovnik oznanjeval po svojem mlademu učencu in ga je Nikoja sam raztolmačil svojim ljudem, je bil dobro sprejet.

Z dovoljenjem Nikoje sezida Gonzalez v čarobni dolinici na reki, ki se izliva v zaliv, malo trdnjavico, ki jo imenuje »Sveti Križ«, špansko »Santa Cruz«. Tu hoče pustiti malo posadko in iti potem dalje proti severu, kjer je bilo še veliko več mogočnih poglavarjev nego Nikoja. Predno pa odide, se ima izvršiti še velika dvojna slovesnost: Krst Nikoje in njegovih podanikov, in prisega zvestobe španskemu kralju. Nikoja je za oboje pripravljen, in o. Bobadila je mnenja, Indijanci so nauk o pravem Bogu in o odrešenju po Jezusu Kristusu dovolj razumeli in sprejeli, da se jih lahko krsti, ko je Nikoja že odstranil grde podobe malikov in na njih mesto postavil sveti križ. Seveda se je goreči menih pri tem zelo motil, ker jih veliko ni bilo takih, kakor je mislil on o njih, toda on je delal v dobri veri.

Med dva mogočna drevesa nasproti trdnjavici postavijo oltar in ga okrase s krasnimi cveticami, ki rastejo v vročem pasu. Okoli in okoli stoje v praznični opravi Španci z orožjem, najimenitnejši domačini, Nikoja s svojimi svetovavci pa kleče na oltarjevih stopnicah in tisoči naroda na hribčku. Karel in Alfonz kot strežnika gresta pred duhovnikom, ki stopa v svetih oblačilih k oltarju, da daruje tamkaj daritev nove zaveze. Slovesno se razlega petje, in ko klečijo vsi pri povzdigovanju,

zagrne topovi v trdnjavici, ki jim odgovore oni na »Rozariju« v daljavi, da pozdravijo sveto hostijo. Od prvega dne dalje so imeli Indijanci streljanje za nekaj nadnaravnega. Bogovi sami so dali tem tujcem blisk in grom na razpolago, takò so si mislili. Zakaj bi torej njih nauk ne bil potrjen od nebes?

Ni torej čuda, da so hiteli na koncu svete maše skoraj vsi sledeč Nikojevem izgledu k bližnji reki, kjer jih Bobadila krsti. Po poročilu letopisca, ki pa ni preveč verojetno, jih je bilo kakih 6000. Veliko je bilo veselje o. Bobadile in obeh dečkov, ki sta mu stregla; tudi Gonzalez, ki je bil boter Nikoji, je bil močno ginjen in je obljubil z nova, da bo ščitil vse krščene kot proste Špance proti vsakemu zatiranju.

Popoldne napravijo Španci najprej neko bojno igro pred novokrščenci. Poleg grmenja topov so Indijanci posebno občudovali štiri konje, ki jih je pripeljal Gonzalez iz Paname in so jih šele danes izkrcali. Indijanci še nikdar niso videli tako velike štirinožne živali, in ko kapitan enega zajaše in v diru hiti proti strmeči množici, vsi zakriče in hite narazen pred to pošastjo. Mnogo pomirjevalnih besedi je treba, da se prestrašeni zopet zberejo in tudi potem gredo le pogumnejši bliže jezdecu. Dan zaključijo s prisego zvestobe,

ki jo store Nikoja in njegovi štirje svetovavci v imenu vsega rodu španskemu kralju. Na trdnjavici zaplapola nato kastiljska zastava, ki jo pozdravijo topovi na ladji in v trdnjavi.

Ob gozdnem robu oddaljenega griča so pa stale tri temne priče te vesele slavnosti, o katerih se Gonzalezu in njegovim še sanjalo ni, da so pričujoči — Montez, ki je s plavanjem prišel na obrežje, in oba tovariša, ki so jih tamkaj izpostavili. Sledili so ladji ob obrežju in prišli do zasedrane ladje. Zdaj so mislili samo na maščevanje proti kapitanu in Alfonzu, ki jih je po njih mnenju nezvest svoji prisegi, izdal.

9. Sovražni načrti.

Minula sta dva meseca po slavnosti pri »Sv. Križu«. Gil Gonzalez je prišel s svojo malo četo kakih sto kilometrov proti severu. Mimo 5000 črevljev visokega ognjenika Orosija so prišli na južnozpadni konec velikanskega jezera Nikaragua, ki je bilo 180 km dolgo, 80 km široko in imelo okolu 8500 km² površine. Ob njegovem zapadnem bregu so šli Španci po le nekaj ur širokem hrbtu, ki je ločil jezero od morja in naleteli tamkaj, kjer stoji danes Rivas in kjer veže prekop jezero z oceanom, na vas ali mesto mogočnega poglavarja, ki je imel isto ime kot jezero.

Tudi ta je sprejel Špance zelo prijazno in daroval kapitanu zlata v vrednosti »25.000 španskih cekinov, z umetno vezanimi oblačili in krasnimi čopi«. Po kratkem obotavljanju tudi njega pripravijo do tega, da odstrani malike iz svojega svetišča in postavi na njihovo mesto križ ter sprejme s približno 9000 podaniki, kakor pravi letopisec, sv. krst. Bližnja reka, kjer se je to zgodilo, se imenuje še dandanes Rio Gil Gonzalez. Videlo se je, kakor da bi se vsa dežela udala brez meča krščanski veri in španski vladi.

Ko je o. Bobadila z našima mladima prijateljema Indijance pripravljajal za sv. krst, sovražnik tudi ni počival. Malikovalski duhovniki, ki jih je hitri prihod bradatih tujcev z njihovimi puškami in konji vse zmedel, se zavedo iz svojega prvega strahu in hite pred Španci na severozapadni konec jezera, kjer je bil v bližini ognjenika Masaja najmogočnejši poglavar v deželi, drzni Dirijangan. Njega pokličejo na pomoč; četica tujcev se mora dati premagati od stokrat večje množice ljudi.

Vest o bradatih tujcih je že prišla do Dirijangana in z nevoljo je čul, da sta se jim podvrgla mogočna Nikoja in Nikaragua in se odpovedala domačim bogovom.

»Mene ne premagajo tako hitro!« meni ponosni vojak in skliče takoj svoj svet. Štirje starčki so po navadi tamošnji bili

svetovavci in njih svet je moral čuti v vseh važnih zadevah.

Kmalu pridejo ti štirje, zaviti v svojo belo bombažovo obleko, k poglavarju, ki ima na sebi svoj zlati in biserni kinč in na glavi krasen venec iz peres, v senčnato lopo, ki je bila okolinokol »kneževe palače«. Ta se je seve le po svoji velikosti razlikovala od navadnih stanovanj. Toda lep je bil vrt s svojimi velikanskimi palmami in pogled na jezero s svojimi mnogimi otoki in gorečem ognjenikom Momobaho v daljavi.

Poglavar pove svetovavcem vest o prihodu tujcev in o odpadu obeh poglavarjev. Potem jih pa praša za svet, kaj naj odgovori, ako bodo tudi od njega zahtevali, da naj se ali prostovoljno uda ali pa pripravi za napad.

»Tako predlagajo ti tujci vsakemu knezu,« konča svoje poročilo, »in mu prete, da se mora udati njihovemu kralju in njihovemu Bogu — zakaj oni imajo le enega Boga, kakor čujem. — In mi se moramo vsak dan nadejati, da stavijo tudi na nas to vprašanje. Kaj pravijo moji modri svetovavci? Kako naj jim mi odgovorimo? Ali naj se jim strahopetno udamo ali pogumno branimo?«

»Moj odgovor, hrabri Dirijangan,« začne oprezno prvi svetovavec, »je odvisen od tega, so li tujci bogovi ali ljudje.

Če obiskujejo bogovi našo deželo, se boš tudi ti zaman boril proti njim. Da, upor bi bil neumen in velikanska pregreha, za katero bi se morali ti in jaz in vsa dežela ostro pokoriti. Veš li gotovo, da niso bogovi?»

»Ti si previden, kakor se spodobi tvoji starosti, modri Diromo,« odvrne poglavar. »Toda, kakor slišim, pravijo tujci sami, da je le en Bog, in njih je vendar nekaj nad sto. Tudi je enega izmed njih zgrabil krokodil in požrl. So li torej bogovi, modri Diromo?«

»Potem pa niso bogovi, marveč umrljivi ljudje,« sklepa drugi svetovalec. »Zakaj bogovi se razločujejo od ljudi po tem, da so vendar neumrljivi, dasi imajo telo in dušo. Tujci so torej ljudje; lahko se jih umori in mi se smemo vojskovati zoper nje, če smo močnejši od njih.«

»Modro je govoril zadnje besede svojega govora moj brat Inotopec,« pristavi tretji svetovalec. »Ako smo močnejši od njih! Hrabri Dirijangan, jaz čujem, ti tujci razpolagajo z bliskom in gromom. Kako se bomo mi s svojimi pšicami in sulicami borili proti takemu orožju? Jaz mislim da so, četudi ne bogovi, pa vsaj sinovi ali prijatelji bogov, ki so jim dali na razpolago blisk in grom. Ali so mogoče celo odposlanci božjega Kecalkotela, o katerem pripovedujejo naši severni sosledje, da je pred

davnim časom šel proti vzhodu črez morje in obljubil, da se enkrat zopet vrne?»

»Meni se zdi, da niso ne bogovi, ne prijatelji bogov,« zakliče Ometepec, najuglednejši izmed štirih svetovavcev, ki je veljal kot mogočen čarovnik. »Kako zamorejo moji bratje le dvomiti, da niso sovražniki naših bogov, ker uničujejo njih podobe, prepovedujejo jim žrtvovati in pravijo, da je še celo njih ime gnusoba? Naši bratje, duhovniki iz Nikarague, ki so pribežali k nam po pomoč, so nam pravili, kako so divjali ti tujci proti Famagostadu, stvarniku nebes in zemlje, in proti njegovi ženi, božji Zipaltonali, in proti Kitotu, mogočnemu bogu dežja, ki daje našemu polju rast in našemu sadnemu drevju obilc sadu, in proti mogočnemu vojnemu bogu in proti vsem drugim našim bogovom. Ali ni Famagostad, ki je po velikanski povodnji, o kateri nam poročajo naši očetje, prepodil vodo iz zemlje in jo napolnil z novimi živalmi in ljudmi, prav tako mogočen bog kot oni bog, o katerem pripovedujejo ti tujci in katerega sinu so njih očetje kruto umorili? In razun Famagostada imamo še premnogo drugih bogov, ki nas varujejo in nam bodo pomagali, saj se gre za njih stvar. — Toda, moj brat Inotopec se boji groma in bliska, ki služi tem bradatim ljudem kot orožje. Jaz ne verjamem. To bo le slepilo kakega čarovnika, ki nam s še

večjo čarovnijo ne bo škodovalo. Moj svet, hrabri Dirijangan in modri bratje, je ta, pripravimo se na upor. Dirijangan naj pošlje svoje poslane na vse poglavarje ob jezeru Managua, ob morski obali in na gore proti solnčnemu vzhodu in naj skliče vse bojavnike popolnoma oborožene v Masajo. Ko bo mesec, ki ga vidimo sedaj le en krajec, se s svojim polnim obrazom gledal v jezeru, moramo biti vsi pripravljeni pri Niudiri. Jaz sam stopim jutri k stari božji ženi na ognjeniku, da mi pove, katero sredstvo deluje proti gromu in blisku teh zlomkovih bradatih ljudi. To pravi Ometepec. Kaj pa pravijo moji bratje?»

»Ometepec je govoril zelo modro,« zakliče Diromo. Pošljite poslane k poglavarjem proti vzhodu in proti zahodu in proti polnoči. Ko premagamo tujce, se bodo tudi poglavarji na jugu, ki so se dali prevarati, zopet ojunčili in noben bradatih ne odide svoji usodi. Njih glave bodo visele na vejah naših svetih dreves in zobe naših bogov bodo razdrobili njih srca.»

»Ometepec, pokaži mi sredstvo proti gromu in blisku tujčevega orožja,« reče previdno Inotopec, »in tudi jaz sem za boj ž njimi.«

»Torej vojna s tujci!« zakliče Dirijangan zadovoljen z izidom tega posvetovanja. »Zahvaljujem se vam, modri očetje. zahvaljujem se zlasti tebi, najbolj modri

Ometepec. Tvoja beseda je bila tudi danes svitli solnčni žarek, ki prodre vsako temo. Takoj odidejo moji poslanci k poglavarjem, s katerimi živimo prijateljsko, in ko bo polna luna, bo najmanj 10.000 hrabrih bojevnikov zbranih pri Niudiri. Toda, kaj naj začnemo, če pridejo tujci pred tem časom k nam?»

»Potem jih zadržujemo s prijaznimi besedami in jih prepletemo s svojimi niti kakor modri pajek svojo žrtev,« odvrne Ometepec. »Pri naših razkačenih bogovih, nobeden izmed njih nam ne sme uiti!«

»Dobro, in jaz sam te sprejemem jutri s svojim dečkom Diriambo k božji starki na ognjenik. Dobro je, da zve prej grozopolno bližino naših bogov, predno se seznani s tujci.«

S temi besedami se vzdigne Dirijangan in hoče odpustiti svetovalce, ko priteče njegov sin, o katerem je pravkar govoril, po vrtu, pade pred očeta in svetovavce na kolena in zakliče:

»Tujci z velikimi bradami! Zunaj pri jezeru sem jih dobil in ori žele z vami govoriti, oče! Kako sem tekel; zakaj hudobni ljudje morajo to biti!«

»Dirijanganov sin se ne sme ničesar bati,« reče poglavar in zgubanči čelo. »Koliko jih je? in kaj hočejo?«

»Trije so, in kaj hočejo, jih nisem mogel razumeti; samo tvoje ime so mi ime-

novali in dali znamenje, naj jih pripeljem k tebi,« odgovori deček.

»Pojdi in pripelji jih semkaj; vi, modri možje, pa ostanite tukaj. Skupaj čujmo, kaj nam prinašajo.«

Bili so Montez in njegova tovariša. Odkar so pri »Sv. Križu« došli Gil Gonzaleza, so mu sledili kot ropne tice in ga obkrožali venomer, toda pazili so dobro, da kapitanu niso izdali svoje navzočnosti. Indijanci jih seveda niso ločili od drugih bradatih tujcev in so pripisovali njih hudobije vsem Špancem skupaj. Pri Nikaragui se je tem trem izgnancem slednjič posrečilo stopiti v zvezo z nekaterimi starimi tovariši iz Nombra. Zvedeli so od njih, da je večina pokorna kapitanu kljub njegovi strogosti; vedno jih je pa še nekaj, ki niso zadovoljni, ker žele vse drugače oskubiti Indijance, kakor jim dovoli pobožni kapitan. Montez sklene torej pridobiti si te nezadovoljneže in se tako v zvezi s kakim indijanskim poglavarjem krvavo maščevati nad Gil Gonzalezom. Nadejaje se bogatega zlatega plena, kekega pol milijona cekinov vrednega, ki ga je kapitan dobil od poglavarjev v dar, to napravi na nezadovoljneže tak vtis, kakoršnega je Montez pričakoval, in zarota je bila storjena. Izdajice naj mirno služijo dalje Gonzalezu in poročajo Montezu, kaj se godi v taboru, da jim dá znamenje, kdaj naj začne z uporom.

Rad bi Montez pridobil tudi Petra na svojo stran. Toda odsvetovali so mu, naj tega ne poskusi, ker je Indijanec menihu in dečkoma preveč udan. V istini je ta vsled vsakdanjega pouka spoznal popolnoma drugače krščansko vero kot preje, in zgled, ki ga je imel ne le na o. Bobadili in dečkih, ampak tudi na kapitanu in na mnogo njegovih ljudi, je storil več nego vse besede. Montez je moral torej opustiti misel z njegovo pomočjo skleniti zvezo s kakim indijanskim poglavarjem. Ko pa je zvedel o mogočnem Dirijanganu, da so v taboru menili, on se Špancem ne bo podvrgel kot prejšnji poglavarji, sklene Montez Gonzaleza prehiteti in saj poskusiti se sporazumeti s tem indijanskim knezom.

Tako pride s svojima tovarišema pred Masajo, in sin glavarjev ga pelje pod senčnato streho, kjer ga pričakuje knez in njegovi svetovavci. Prvi vtis ni bil posebno ugoden. Obleka prišlecev je bila umazana in raztrgana in izraz njihovih obrazov, ki ga je skuštrana brada še gršega napravljala, jim je dal bolj divjo zunanost kakor so jo kdaj videli Indijanci.

»To naj bodo sinovi bogov!« reče Dirijangan zaničljivo proti svetovavcem. Nato pomigne tujcem, ne da bi vstal raz svoj zrezlian stol, naj stopijo bliže in povedo, kar imajo; zakaj, imel jih je za odposlance bližajočega se španskega vojsko-

vodje. Dolgo traja, predno zazna on in njegovi svetovavci iz ono malih besedi, ki jih je znal Montez, in iz njegovih kretenj, kaj pravzaprav hočejo ti trije. Pokažejo nase in na poglavarja in kličejo: »Prijetelji«. Nato potegnejo meče iz nožnic, se postavijo s hrbtom proti poglavarju obrnjeni predenj in se bojujejo z nekim nevidnim sovražnikom ter pozivljajo z znaki Indijance, naj se ž njimi bojujejo.

»Kaj hočejo ti tepci?« zakliče poglavar.

»Meni se nekaj dani,« reče modri Ometepec; »biti hočejo naši prijatelji in se z nami bojevati proti tujcu. S svojimi rojaki so se najbrže sprii in sedaj se hočejo maščevati. Boljšega si ne moremo želeti. Pokaži se jim prijazne, hrabri Dirijangan, toda pazi dobro nanje; zakaj, to je lahko kaka zanjka sovražnikova.«

Po tem modrem svetu se hoče ravnati poglavar.

10. Na ognjeniku.

Drugi dan gre Ometepec s poglavarjem in njegovim sinom na bližnji ognjenik. Molče stopajo po krasnem gozdu pri Nindiri. Deček, ki sledi tema dvema, danes ne vidi ne krasnih cvetic, ne svetlobarvenih metuljčkov in hroščev, ki so letali okolu in se solnčili; tudi rdečih kolibrijev (majhni tiči) in papig se Diriamba danes ne veseli. Misli samo na one grozne pripovedke, ki

jih je čul od malih nog od žene na ognjeniku, kako ona občuje s strašnimi bogovi, katerih grozne kamnite podobe je že večkrat videl na otoku na jezeru in jih gledal vselej z nekim strahom. Te grozne pošasti s svojimi debelimi očmi in s svojim žrelom, vsem krvavim od človeške krvi, prihajajo, tako pripovedujejo, žive iz ognjenega jezera v gori in oznanjajo svojo voljo ženi, ki stanuje noč in dan v neki votlini bobneče gore, ki bluje ogenj. Mislimo si lahko, s kakim strahom je sledil deček možema.

Ustavijo se sedaj pri čistem potočku, ki je žuborel med skalami skozi gozd, in si umijejo obraz, roke in noge ter molijo k bogovom. Tudi Diriamba je storil isto, zakaj Indijanci so se le čisti približavali svojim bogovom. Črez nekaj minut pridejo iz gozda in pred njimi leži široka, od temne lave pokrita planota, »hudi kraj«, kakor so jo pozneje Španci imenovali. Nad to žalostno planoto se je vzdigovala gora, ki so ji dali Španci popolnoma po pravici ime »Masajski pekel« (el inferno de Masaya). Dvigala se je podobna stožcu zelo visoko nad žalostno planjavo; pobočje je bilo golo in s strijeno lavo pokrito, iz vrha se je pa dvigal ognjeni steber belkaste barve.

»Bogovi niso jezni,« reče Ometepec in pokaže na steber. »Gorje pa, če je steber črn in se bliska iz njega. Naprej torej!«

Molče gredo dalje v tej grozni vročini po grapavi lavi. Tanki usnjati podplati iz srnje kože, kot so jih nosili imenitnejši Indijanci, so le malo varovali noge, in kmalu je krvava sled kazala pot, po kateri je hodil deček. In še bolj težavna hvoja kakor po planjavi je bila na strmo goro. Pot se je mešal s krvjo, predno so dospeli do vrha. Ko pa pridejo na vrh, se jim odpre krasen razgled: na vzhodu nepregledno jezero Nikaragua, na severu jezero Managua, na jugu modrozelená gladina Tihéga morja in pod nogami okolu gore pusto polje, pokrito z lavo. Toda za to krasoto naši trije hribolazci nimajo oči; takoj hite k žrelu in se ozrejo v strašno globočino. Žrelo, nam pripoveduje Španec Oviedo, ki je pet let po naši pripovedki prišel na to goro, je lijasta odprtina, zgoraj tako široka, da bi puškina krogla komaj prišla od enega konca na drugi konec žrela, in je 130 sežnjev globoko. Do te globočine se lahko spleza navzdol in se pride na dno žrela, v sredi dna je pa šele pravo ognjeno žrelo.

»Na dnu tega drugega žrela,« tako pripoveduje dalje naš ožividec, »sem videl ogenj takorekoč kot voda in bronaste barve. Ta ogenj se mi je zdel strašnejši od vsakega drugega, ki sem ga kdaj prej videl, in je pokrival vse dno žrelovo. Od časa do časa je zletela goreča tvarina z veliko silo v zrak in vrgla veliko množino žareče

snovi veliko črevljev visoko ... Ne morem si misliti, da bi kristjan, ki vidi to stvar, pri tem pogledu ne spomnil se pekla.«

Tudi deček se je tega spomnil, zakaj Indijanci verujejo na kraj, v katerem mučijo hudobne in ga imenujejo Miketanteot. Zato praša Diriamba šepetaje očeta, so li to vrata v Miketanteot.

»To so vrata, skozi katera nas obiskujejo naši bogovi,« odvrne Dirijangan, »Molči in pojdi z nama!«

Po kratki molitvi, ki jo je zmolil Ometeppec, začno iti na dno žrela. Vzhodni veter, ki je vedno pihal ta letni čas, je podil dvigajočo se soparo na nasprotno stran in tako so lahko s previdnim plezanjem dospeli na skalo, ki je molela na vzhodni strani žrela iz stene in tvorila dohod do neke votline. Glasno zakliče Ometeppec, ko dosepejo na to mesto: »Nana! Nana! Nana!« in udari trikrat s svojo palico na skalo.

Kmalu se prikaže kot vzrastla iz temne lave stara ženska. Koža črnega panterja ji pokriva njeno suho, sključeno telo; koščene roke se opirajo na palico, na kateri se ovija kača; mršavi beli lasje frfotajo okolu zgubančenega obraza. in škiljaste, skoro že ugasle oči zro tako strašno izpod gostih obrvi, da se Diriamba nehote skrije za očeta. Ta ženska pomigne Ometepcu, naj gre ž njo v votlino, in tu se pogovarja dalj časa tiho ž njim. Potem se

prikaže žena naenkrat na drugem koncu teh pečin in nagovori poglavarja tako-le:

»Jaz vem, kaj hočete. Pričakovala sem vas. Vendar ste prišli. Pa še ni prepozno. Sovražniki naših bogov so tu. Dvakrat je bila že polna luna, a nobéna roka se še ni dvignila za naše bogove. Da, oskrunjali so njihove podobe in jih uničevali in na njihovo mesto postavili znamenje, ki je Famagostad, Zipaltonal in drugi bogovi zaničujejo in sovražijo kakor smrtnega sovražnika. Naj vam li povem, da se zato jeze? Pokončali vas bodo; z žarečimi potoki bodo pokrili vašo zemljo, z gorečim ognjem — ali čujete in vidite, kako se kuha in vre tu notri? Če bo le še en tujec v deželi, ko bo še enkrat polna luna in nov mesec. Ste slišali? Le še eden! In kolikor mogoče žive morate ujeti. Pod nožem naj umro; bogove žeja po njihovi krvi in lačni so njihovih src. In trije so med njimi, starec s sivo brado in dva dečka, ne večja kot tvoj sinko, Dirijangan, in lepega obraza — te sovražijo naši bogovi najbolj! Te morate pripeljati semkaj na to božjo goro in ti naj zgore živi kot žgavna daritev bogovem v tem ognjenem žrelu. Le tako se bo dosegla sprava za to veliko pregreho, ki se je zgodila v naši deželi. Poslušajte to in prisezite to!«

»Poslušamo in prisegamo!« reče Dirijangan. »Toda kako naj se pa bojujemo zo-

per te tujce, ki so oboroženi z gromom in bliskem? Prosi naše bogove, da tudi nam dajo enako orožje ali pa neko sredstvo, da nam to orožje ne bo škodovalo,«

»Ali niso včeraj prišli k tebi trije tujci, hrabri Dirijangan, ki se hočejo s teboj skupaj bojevati? Te prašaj! Oni poznajo izdatno sredstvo zoper to orožje. Sedaj pa dovolj! Pojdi domov, sovražnik se bliža. Ne prizanesi nikomur in pripelji mi starca z dečkoma, kakor hitro bo polna luna. Te moramo žrtvovati, predno začneš s svojimi 10.000 vojno. Bodi pameten in poslušaj bogove — drugače gorje tebi in sinu!«

Starka izgine v votlino, trije prišleci se pa vrnejo. Diriamba je skoraj do smrti prestrašen, in celo hrabri Dirijangan je močno ginjen; tem trdneji je bil sedaj njegov sklep izpolniti voljo razkačenih bogov, da si ne nakoplje njih jeze nase in na svojo deželo. Domov prišedši začne Ometepec takoj poizvedovati od treh izgnancev sredstvo zoper ono strašno orožje. Dolgo traja, predno se razumejo; slednjič se zjasni starcu: voda, pomešana s krvjo španskega »poglavarjevega sina« — tako so Indijanci zvali Alfonza — ki se polije na tisto orožje, je najgotovejše sredstvo. S tem je bila usoda našega mladega prijatelja dvakrat zapečaten.

»Tujec naj mu odvzame nekoliko krvi za svoje sredstvo, predno ga peljem k božji

ženi in ga ta po volji bogov vrže v ognjeno žrelo,« reče Ometepec Drijanganu.

Nekaj dni nato pride poročilo, da že prihajajo Španci in v kratkem pridejo poslanci, ki so jih poslali naprej. Takoj povedo trije izgnanci, da se morajo skrivati pred svojimi rojaki, da pa bodo v odločilnem trenutku s še drugimi zavezniki se vojskovali z Dirijanganom. Poglavar spozna to previdnost za dovolj utemeljeno in jim pokaže neko skrivališče v bližnjem pragozdu, kjer jih ne dobi nihče in kjer zamorejo iz neke skale vse natančno opazovati, kaj se godi v Masaji.

Proti večeru pridejo odposlanci. Bili so Hurtado, o. Bobadila, Karel in tolmač Peter. Častnik v svoji svetli opravi in s čopom na čeladi je bil seveda bolj podoben kakemu božjemu sinu kakor Montez in njegova tovariša. Tudi častiti menih s sivo brado in lepi deček napravita globok vtis na Dirijangana in njegovo okolico. S ponosnim pozdravom stopi Hurtado pred poglavarja in mu ponudi ali prijateljstvo mogočnih Špancev pod pogojem, da sprejme njihovo vero in pripozna njihovega kralja za svojega poglavarja — ali vojno. Peter prestavito iz španščine. Dirijangan prosi za nekaj dni odloga, da se premisli; zakaj, nespar.etno bi bilo, če bi se od njega zahtevalo, naj zamenja svojo vero in svoje bogove s tujo vero in s tujim bogom, ne da

bi ju poznal. Medtem so mu tujci dobrodošli in pogostil jih bo kakor brate. Ko Peter raztolmači ta odgovor, so Španci takoj zadovoljni, samo če ne bo odlog le predolg.

»V treh dneh bo polna luna; tedaj naj čuje moj brat s svetlimi prsi moj odgovor,« reče Dirijangan.

Hurtado je zadovoljen s tem in pokaže na o. Bobadilo kot oznanjeavca božjega nauka, ki odpira ljudem vrata nebeška. S prijaznim licem, iz katerega spozna tudi Indijanec njegovo ljubeznipolno srce, stopi sivolasi duhovnik predenj, pokaže s svojo roko na križ in reče:

»Mir bodi z vami! Prinašam vam Boga miru in večne sreče. Vaš jezik slabo govorim; toda moj sin bo govoril mesto mene, in Bog, ki me pošilja, bo sam govoril vašini srcem. Oznanjuj jim torej veselo oznanilo, Karel, Jezus Kristus pa naj blagoslovi tvoje besede!«

Karel, ki se je v zadnjih dveh mesecih prav dobro naučil jezika domačinov, stopi pred poglavarja in pred veliko množico okolu njega in začne zaznamovaje se najprej z znamenjem sv. križa, počasi, a vendar neustrašeno moliti apostolsko veroizpoved ter dostavi pri vsakem členu kratko in razumevanju svojih poslušavcev primerno razlago. Z velikim dopadajenjem poslušajo Indijanci tujega dečka v svojem

jeziku in še celo poglavarja samega gane lepota tujega nauka.

»Bodi dovolj za danes,« reče končno. »Jutri boš nadaljeval. Vendar vedi, da tudi mi verujemo, da je naša zemlja delo mogočnih bogov in da gredo od umrlih samo oni v nebesa k bogovom, ki sô bili dobri. hudobni so pa obsojeni v pekel Miketan-teot. Ti in oni s sivo brado, tvoj oče, in vojak s svetlimi prsi, ste moji gostje — le vstopite v mojo hišo!«

Ko se napravi tema, pokliče Dirijangan na skrivaj tolmača k sebi in se pogovarja dolgo ž njim. Tolmač mu pove, kako ravnajo Španci ž njimi in ž njegovimi; pove mu pa tudi, da so menih in dečka in španski poglavar in še mnogi drugi tujci dobri ljudje in da ima njihovega Boga za pravega Boga. Svetuje mu, naj sprejme vero Špancev, odkloni naj pa špansko gospodstvo, da ne bodo kljub dobre volje poglavarjeve preveč zatirani. Sicer se pa brani maščevati se nad storjeno mu krivico ali jih izdati.

Ko se poglavar pogovarja s tolmačem, se njegov sin Diriamba skrivaj priplazi h Karelmu in ga začne izpraševati mnogo stvari o tuji veri. Zlasti se mu je dopadlo, kar je slišal o betlehenskem detetu in o njegovi deviški materi. Potem praša deček tudi: »Kakšne daritve pa zahteva vaš Bog? — Naši bogovi so strašni in kruti. Oni za-

hitevajo človeške daritve, in veliko! Na Tezaritu (grič z oltarjem) vržejo žrtev na žrtvenik; potem mu darovatelj z nožem prepara prsi in vrže utripajoče srce v malikovo žrelo, da se spravijo jezni bogovi. — Gotovo ima vaša vera še strašnejše daritve?»

»Božji Sin se je na križu daroval za vse ljudi kot spravna daritev,« odvrne Karel, »in je naročil našim duhovnikom, naj ponavljajo skrivnostno to daritev. Toda tega ti ne moreš umeti; pa pri tem se ne pretaka nikaka kri človeška.«

Diriamba molči. Žalostno misli na to, da je ta tuji deček, katerega je začel ljubiti, izbran od njegovih bogov v grozno smrt, in rad bi ga posvaril; toda spomni se božje žene in se ne upa.

»Ali se ne bojiš naših bogov, ki jih lahko razjeziš s svojim naukom?« vpraša končno.

»O ne!« odgovori Karel. »Moj Bog je mogočnejši in je vedno pri meni. Poleg tega je ukazal nekemu nebeškemu poslancu zaradi mene, da me varuje noč in dan. V njegovem varstvu spim mirno. Ali ne bi bil tudi ti rad v takem varstvu?«

»Ne vem. Bojim se. Ne morem ti vsega povedati. Toda moli k svojemu Bogu in k svojemu nebeškemu poslancu! Mogoče te rešita? Lahko noč!«

11. Pred odločitvijo.

Drugi dan proti večeru prijezdi Gil Gongalez na konju na čelu svoje majhne vojske v Masajo. Na tisoče domačinov se je zbralo, da bi videlo bojne igre. Z velikim strahom gledajo svetlo orožje, ki se sveti v solncu kot ogenj, črne brade in zlasti rezgetajoče konje, ki bijejo ob tla. Kaj bodo naredili s puškami, ki jih nosijo vojaki na ramah, in s štirimi malimi topovi, ki jih v sredi med izprevodom vlečejo mornarji, v začetku ne vedo; toda kmalu se razširi vest, da so to one strašne cevi, iz katerih čarajo tuji blisk in grom.

»Vendar nam se ni treba bati,« reče eden svojemu sosеду, »modri Ometepec je dobil od božje žene neko sredstvo zoper to.«

»Seveda izdatno sredstvo,« odvrne nagovorjeni, »zakaj, pri sivih laseh moje stare matere, te brade mi ne dopadajo in te štiri nožne pošasti še manj. Jaz mislim, ti žro ljudi kakor papige našo koruzo. Ti so še enkrat toliko kakor lev, ki ga je ubil Dirijangan lani.«

»Ne bodi vendar tak strahopezljivec. sicer ti vzamo orožje in te pahnejo iz vojske, potem greš pa lahko k babam,« odvrne tretji. »Le poglej, kako malo jih je, nas pa toliko! Že zdaj nas pride deset na enega, jutri zvečer nas bo pa sto na enega. Pa pogledjte, zdaj prihaja hrabri Dirijangan

na čelu svojih svetovavcev tujcem nasproti.«

In res se pokaže poglavar, bogato okinčan z zlatom in biseri in krasno krono iz najredkejšega perja na glavi. Nosijo ga štirje nosilci sredi velikega spremstva. Ko ga Gonzalez zagleda, spodbode svojega konja, da se postavi visoko na zadnje noge, in kapitan zdirja proti poglavarju s svetlim mečem v pozdrav. Prestrašeno zavpije množica ter začne bežati; tudi nosilci se umaknejo in bi skoraj vrgli na tla svojega poglavarja, ako ne bi Dirijangan že sam skočil na tla in čakal z mečem v roki, da pride sovražni poveljnik, ki ustavi tik njega svojega konja.

»Ali pri vas tako pozdravljate kralje? Ali pa misli mogoče moj brat, Dirijangan je baba in bojazljiv tako kot otroci?« nagovori poglavar Gonzaleza; potem zakliče svojcem: »Sram vas bodi! Kaj si bodo mislili ti ponosni tujci o vas?« Takoj se vrne bežeča množica in se veseli hrabrega čina svojega kneza.

Tudi Gonzalez se čudi hrabremu Dirijanganu. Pričakoval je, ta mala umetnost na konju bo poglavarja preplašila in ga pripravila do tega, da se bo takoj podvrget. Zdaj pa vidi, da ima opraviti z drugim možem, nego so bili dosedani poglavarja, in da bo res tu, kakor se mu je že v Nikaragui namignilo, odločil meč. Zanašajoč se

na premoč svojega orožja, se tega ni ustrašil; vendar hoče, da bi preprečil prelivanje krvi, še nekaj poskusiti in reče zato poglavarju:

»Pri nas pozdravljamo kralje seveda drugače; toda bojim se, tvoji ljudje bi se pri tem pozdravu še bolj prestrašili!«

»Pozdravi me torej kot kralja!« odvrne poglavar in zgubanči čelo. Smeje pomigne Gonzalez svojim mušketirjem; deset od njih nabaše svoje puške in ustrelili na povelje črez glave množice. Zopet zakriče Indijanci in mnogo jih pade iz strahu celo na zemljo; sam Dirijangan se zgane, ko se tako hitro zabliška in počí.

»Tako pozdravljamo pri nas kralja, ki je naš prijatelj; hočem ti pa še pokazati, kako pozdravljamo sovražne kralje; zakaj. ne vem še, hočeš li biti moj prijatelj ali moj sovražnik,« reče Gonzalez. »Naredite prostor, ljudje, tja proti jezeru! Rus, nameri top tja na to palmo, in ti, Alfonz, sproži, da vidi moj hrabri Dirijangan, kaj premorejo celo naši golobradi dečki.« Komaj je narejen prostor in top namerjen na 20 korakov odaljeno palmo, že zažge deček smodnik, — kar se zabliška, zagrmí, palma se nagne in pade z razdrobljenim deblom na tla.

Sedaj se Dirijanganu ne posreči takoj pomiriti prestrašenega ljudstva, in to, da je strel tako hitro in nepojmljivo deloval, tudi njega zmeša. Gonzalez vidi to in praša:

»No, boš li naš prijatelj ali naš sovražnik ?«

Toda poglavar se zopet osrči. Spomni se na svoje sredstvo proti temu in reče:

»Poslanec, ki si mi ga poslal, mi je dal tri dni odloga, da premislim, zato lahko odložim svoj odgovor na tvoje vprašanje do pojutišnjem. Nauk, ki ga naj sprejemem, je lep; toda jarem, ki mi ga hočeš naložiti, je težak. Daj, da dobro prevdarim. Ko bo polna luna, ti odgovorim.«

Takoj pride Gonzalezu na misel, poglavar hoče zbrati še nekaj pomožnih čet; danega odloga pa tudi noče okrajšati. Zato sklene biti zelo oprezen, in začne darila sprejemati in dajati. Na Dirijanganov ukaz prinese polne jerbaze najlepšega južnega salsja, poleg tega perutnine in divjačine in v velikih vrčih vina iz palm in mleku podobnega soka takozvanega kravjega drevesa. V španskem taboru začno kuhati in peči in Indi'anci se kar drenajo, da bi videli, kaj delajo tujci. Toda Gonzalez skrbi za red in za varnost in ukaže še pred nočjo obdati svoje dobro obdano taborišče s pregrajo ter postavi na štirih dohodih svoje topove,

Skriti v grmovju pa so trije izgnanci od bližnjega griča v gozdu natančno videli vhod svojih rojakov in vse, kar se je pri tem zgodilo.

»Ta Indijanec ima več poguma, kakor marsikak Španec,« reče Montez svojima tovarišema. »Ta je naš mož! Preskrbel nam bo zlata od Gonzaleza in maščevali se bomo lahko nad kapitanom.«

»Da, če bi bili tudi njegovi ljudje taki,« odvrne Navarez.

»Saj jih je toliko, da zadnji zabranijo prednjim, ako bi hoteli bežati. In delovalo bo tudi naše sredstvo proti topovom,« odvrne Montez. »In potem glavno, če jim dolgi Jurij ustreli kapitana, nimajo več poveljnika. Da bodo pojutršnjem ponoči vsi do zadnjega pobiti, je tako gotovo, kakor jih vidimo tukaj. Toda kaj bo pa iz nas?«

»Mi vzamemo naš plen, to je kolikor moremo zlata in biserov seboj, in bomo že ob obrežju prišli do Paname. Tam razširimo vest, da smo edini, ki smo še živi prišli iz krvave vojne, in kdo nam dokaže, da se lažemo?«

»Čujta,« reče Italijan, »jaz ne zaupam mnogo temu poglavarju. Če je le pol toliko pameten kot pogumen, se bo spravil s tujcem in nas poslal z Gonzalezom vred k vragu.«

»Ne verjamem,« odvrne Montez. »Da, če bi bil ti poglavar! Toda hrabri ljudje so malcdaj nezvesti. Vendar čujmo! Kdo pa tu prihaja?«

Bil je Ometepec, ki je prišel še enkrat na Diri anganovo povelje prašat, li deluje

gotovo sredstvo zoper sovražnikovo orožje. Svojo glavo zastavi za to, pritrjuje Montez, da postanejo cevi popolnoma neškodljive, če se pri vžigalni luknji vlije le nekaj kapljic njegove čarobne tekočine; samo ob pravem času naj mu privedejo kapitanovega sina, ker potrebuje njegovo kri za to čarobno tekočino. Z obljubo, da mu pripelje dečka ob določeni uri, gre Indijanec v vas nazaj, Montez pa se splazi v bližino taborišča, da stopi v zvezo s svojimi pristaši. Dolgo traja, predno Jurij zazna dogovorjeno znamenje in se mu odzove. Pod neko pretvezo se odstrani iz tabora in se snide v bližnjem gozdu z izgnancem. Da bi se umorilo kapitana, o tem noče nič vedeti pod nobenimi pogoji.

»To bi se reklo nas vse Indijancem izdati, da nas pokoljejo,« pravi sicer brezvestni, a vendar previdni mož. »Ko smo z našim bogatim plenom zopet pri ladji, potem naj že bo! — dasi mi Gonzalez pravzaprav od dne do dne bolj ugaja. Je sicer strog, toda poštenjak.« Zaman skuša Montez zarotnika pregovoriti; slednjič ga mora odpustiti in sicer z zavestjo, da zdaj ne more računati na upor v taboru; zakaj, brez Jurija se drugi ne bodo ničesar lotili.

»Nič ne dé,« reče Montez in zakolne potihem nad Jurijem. »Mi in Indijanci bomo tudi brez vaše moči vse pobili — in ni nam treba potem deliti plena!«

Ko se Montez v svitu lune, ki je že skoraj polna svetila na nebu, bliža prostoru na skali, sliši svoja tovariša govoriti, in takoj prve besede, ki jih čuje, ga nehote ustavijo v senci velike skale, da prisluškuje.

»Ko bo vse končano in smo mi z našim plenom srečno prišli do Panamske luke, tedaj ne uvidim, zakaj bi trije šli v mesto. Mi dva sva popolnoma zadosti in ne bo nama škodovalo, ako si bratovsko deliva delež tretjega,« čuje Montez Navaresa, in Italijan mu odgovori:

»Prav, brate! Saj pravzaprav ne vem, kaj dolgujeva temu Montezu. Rešila sva mu življenje, ko sva ga onemoglega dobila na obrežju in sva dosedaj dovolj dolgo prenašala njegovo ošabnost. In potem, brate, Pedrarias nam odvzame gotovo velik del našega plena; zato le odobrujem, da storiva Monteza neškodljivega. Pojdi z menoj. Kake pol ure odtod sem odkril grobišče, in saj veš, kake dragocenosti se nahajajo v grobovih.« In izgnanca gresta, da oropata grobove.

»Podleža!« reče Montez pri sebi. »In vsak od njih si misli: Ko ne bo Monteza več, pride name vrsta — toda to so posledice, če se kdo zveže z roparji in morivci! A sedaj je prepozno — toda maščevati se hočem!«

12. Odločitev.

Ko vstane Gil Gonzalez iz svojega ležišča, dobi pred lopo, ki mu je bila za šotor, krmarja Rusa, kateri je zapovedoval straži. Kapitan naznani, da je noč mirno pretekla. Le po polnoči se je čulo iz gozda sem neko kričanje, kakor da bi klical kak človek na pomoč, in že je hotel to naznani kapitanu, ko nastopi z zadušnim krikom zopet prejšnji mir.

»Bile so živali, ki jih je vse polno v teh gozdih,« reče kapitan.

»To sem mislil tudi jaz,« odvrne Rus. »Toda ne vem, ali je le moja domišljija, slišal sem nekaj takega, kot naš španski ‚Pomagajte!‘ In potem mi je postalo nenkrat tako tesno okolu srca radi Alfonza, ki so ga včeraj zvečer poklicali k o. Bobadil v poglavarjevo hišo, a se, kolikor je meni znano, še ni vrnil v naš tabor.«

»Za Boga, tega ne bi smel pustiti!« reče Gonzalez zelo vznemirjen. »Toda bil sem tako zaposlen z utrjevanjem tabora, da sem ga pustil, ne da bi slutil kaj slabega. Rus, pojdi takoj z nekaj oboroženimi vo'aki k poglavarju in povej častitemu očetu in dečkoma, naj se brez odloga vrnejo v tabor. Indijanec, ki je poleg svoje hrabrosti tudi še zelo zvit, jih končno obdrži še kot talnike.«

Rus gre s tremi vojaki v poglavarjevo stanovanje. Toda kmalu pošlje enega nazaj z ukazom, naj pride še tolmač; ljudje ga ne razumejo ali ga nočejo razumeti. Kapitan pove Petru, če ne bodo menih in oba dečka tekom pol ufe v taboru, bo on sam govoril s poglavarjem bolj umljivo. Vedno bolj razburjen hodi nato Gonzalez pri vhodu v taborišče gorindol in ne obrne očesa od pota, ki vodi v poglavarjevo stanovanje. Določen čas se bliža koncu. Kapitan ukaže stražam, naj se oborože in hoče že sam na njihovem čelu iti v poglavarjevo hišo, ko začuje v daljavi neko vpitje in vidi, da je Rus obkoljen s svojimi ljudmi od čete pretečih Indijancev. Hoče mu iti na pomoč, toda krmar se že sam oprusti in stopi od jeze trepetajoč — za roko drži starega Indijanca — pred kapitana ter reče:

»Varajo nas. Od včeraj zvečer nočejo nič vedeti, da bi videli očeta in dečka. Če bi dobil poglavarja, bi njega samega semkaj privlekel; tako moram biti pa s tem starim grešnikom zadovoljen, ki je včeraj prinesel dečku povabilo!«

»Kakor gotovo sem španski vitez: če ne bodo menih in dečka pred solnčnim zahodom zdravi in nepoškodovani tukaj v taboru, poplača ta starec in marsikdo njegovih rojakov to s svojim življenjem in zažgem jim vas nad njihovimi glavami!»

Pojdi Peter, in povej jim to!» zakliče Gonzalez.

»Oh, gospod, saj ne bo nič pomagalo,« jadikuje tolmač, ki je res ljubil dečka in duhovnika. »Slišal sem, da so govorili o nekem sredstvu proti vašemu orožju, in najbrže so zato rabili njihovo kri. Jetnik tu bo gotovo dobro vedel, kaj se je zgodilo ž njimi.«

Z groznim pogledom se obrne kapitan k staremu Ometepecu; toda ta se le posmehuje sovražnikovi jezi:

»Ometepec lahko umrje, toda svojih ljudi ne izda. Mučiš me lahko, a moja usta bodo molčala. Vse, kar ti povem, je: Zgodila se bo volja naših bogov.«

»Bomo videli, se bo li razvezal tvoj jezik! Privežite ga na to drevo in profos naj pride s svojo volovsko žilo!«

»Še nekaj ti povem, potem me pa bičaj do smrti,« reče mirno starec. »Svetujem ti: beži takoj s svojimi ljudmi tja, odkoder si prišel. Če ne storiš tega kmalu in prostovoljno, ne da bi meni ali komu drugemu naših skrivil le enega lasu, ne uide niti eden od vas svoji usodi in naši veliki bogovi bodo pili vašo kri in jedli vaša srca. Udari sedaj, če se ti ljubi!«

V tem trenutku naznani straža, da se bliža iz vasi sem veliko oboroženih mož. Gonzalez ukaže takoj ljudi skupaj sklicati,

dohode v taborišče zastaviti in topove pripraviti ter konje osedlati.

»S teboj bomo pa takoj dalje govorili,« reče Ometepecu; nato skliče častnike na kratko posvetovanje. Rus naj pa za enkrat straži jetnika.

Položaj je bil skoraj obupen in vsi častniki svetujejo, da je najbolje vrniti se. Če bi bili še tako hrabri in pogumni, desetkratni, da, stokratni večini morajo podleči; saj se lahko še to leto vrnejo iz Paname z večjo vojsko in kaznujejo potem trdovratnega poglavarja in si prisvoje španski kroni bogato in lepo deželo; če se pa dajo tukaj ugonobiti, je vse podjetje izgubljeno in prešla bodo desetletja, predno bodo sploh kaj izvedeli v Panami o bogastvu teh pokrajin. Lastna varnost kakor kraljeva služba zahtevata, da se vrnejo in ne sme se izgubljati niti trenutka, zakaj k sovražniku prihajajo gotovo vsako uro nove čete. Hurtado, ki je ravno s hudim naporom se vrnil od malega pohoda, pove, da je v dolini za vasjo vse polno oboroženih mož in mladeničev; veliko tisoč jih mora biti in iz dalje prihajajo po gorah še nove čete. Vsi imajo bombažaste ščite, podobne čelade in pšice, loke in sulice.

Gonzalez jim zamore ugovarjati le z vprašanjem, se li spodobi vitezem, da prepušte častitega duhovnika in oba dečka

gotovi strašni usodi. Popolnoma pravilno mu odvrnejo, blagor toliko ljudi in kraljeva služba so prej nego dvomljiva rešitev nekaterih. Vendar mu privolijo, četudi neradi, naj še nekaj poskusi.

Kapitan stopi k jetniku in ga praša, če mu izroče duhovnika in oba dečka, ako obljubi, da gre takoj proč odtod.

Indijanec se z nekim čudnim pogledom ozre proti dimnemu stebru ognjenikovemu, ki se je dvigal zadaj za bližnjim gozdom, ter reče:

»Kaj vé Ometepec? Prašaj Dirijangana! Videl ga boš, ko bo solnce zašlo in se bo prikazala polna luna.«

»Ne prej?«

»Mislim, da ne.«

»Ha, potem me pa napade?«

»Če to želiš, ga le čakaj; če se ga bojiš, poslušaj, kaj ti svetuje Ometepec!«

»Španec naj se boji Indijanca? Kako slabo nas poznaš! Če bi imel le duhovnika in dečka v taboru, to uro vas naparem in če bi vas bilo tudi 10.000 skritih za temi drevesi!«

S temi besedami zapusti kapitan jetnika in se obrne k vhodu v tabor, pred katerim se je drenjala množica Indijancev. Žene in otroci so bili spredaj in so skušali prekriti, kar se godi zadaj za njimi; toda kljub temu se je videla množica oboroženih, ki je vedno naraščala.

»Kaj naj storim? Ali naj ukažem takoj trobiti za nazaj? Pamet mi pravi, in vendar ne morem se za to odločiti! Jaz mislim, dečka še živita; zakaj, če bi Indijanci že imeli sredstvo zoper naše orožje, katero mu morata dati, kakor menj Peter, bi nas že napadli? Mati božja, daj mi vendar dobro misel, kako naj jima pridem na pomoč!«

Ko išče kapitan težkega srca izhod iz te zadrege in moli, priteče Rus in naznani, da je videti nekako zastavo na griču v gozdu.

»Glejte tamkaj,« reče, »na levo od palme in če me ne varajo moje oči, mahajo ž njo semtertja.«

»Brez dvoma,« zakliče kapitan, »naši ljudje morajo biti; zakaj, še nikdar nisem videl, da bi Indijanci dajali taka znamenja, in vendar ne vem, da bi bilo še kaj naših zunaj tabora, odkar se je vrnil Hurtado. Dečka bosta to. Ona mahata; mi jih moramo poiskati. Hitro! Pokliči Hurtada; on naj zapoveduje v taboru, jaz pa grem z 20 vojaki dečkoma na pomoč!«

»Gospod,« reče Rus, »pustite mene. Vi ste bolj potrebni na svojem mestu nego jaz in jaz sem odgovoren za mladega kneza, ker je moja lahkomišljenost vzrok, da je šel z nami.«

»Naj bo! In če nas medtem tukaj napadejo, beži z dečkom naprej na grič, kjer

smo zadnjikrat prenočili, in ako nas do jutri opoldan ne bo tjakaj, glej, da odneseš ž njimi in s tvojimi pete in prideš na ladjo. Ako se ti to posreči, ostani še en mesec v luki, da vzameš na ladjo kake ubežnike: potem pa jadraj v Panamo in naznani Pedrariasu, kar smo odkrili in kar se je zgodilo z nami. Z Bogom! Naj te varuje Marija!«

Dvajset mož, ki so se na kapitanovo željo prostovoljno oglasili, zapusti tabor na zadnji strani in gre proti gozdu, kapitan pa obrne na nasprotni strani proti vasi z bobnanjem pozornost Indijancev srečno od Rusa in njegove čete.

Bilo je res znamenje, da je nekdo v sili, ki ga je videl Rus iz tabora, in zadnji čas je bil, da ne bi prišla pomoč prepozno. Kakor hitro je prejšnji večer vstopil Alfonz, peljan od Ometepeca, v poglavarjevo stanovanje, so ga zvezali in vrgli v temno ječo, kjer dobi častitega meniha in svojega tovariša Karelno, oba tudi zvezana.

»Tako,« reče Dirijangan, »dar za bogove in sredstvo zoper čarobno orožje je zdaj pripravljeno.« Potem ukaže Indijancu, naj pelje te tri jetnike proti polnoči na grič k podobam bogov. Tam se bo sešel s tremi bradatimi možmi, njegovimi zavezniki, in največjemu od njih izroči sina španskega poglavarja, da mu odvzame

toliko krvi, kolikor potrebuje za svojo čarovnijo. Mora pa vse tri še pred solničnim zahodom prihodnjega dne privedi k božanski ženi na ognjenik, da jih daruje v trenutku, ko se prikaže polna luna na vzhodu in bo on peljal svojo vojsko na sovražnika.

»Si me razumel, Manapa? No, za vsak slučaj ti dam svojega sina Diriambo seboj, da te spomni mojih besedi. Dva vojaka bosta pač zadostovala, da bosta pripeljala tega starca in pa dečka na goro? S tvojo glavo si mi porok, da dobim sredstvo o pravem času. Jaz in vsi poglavarji moramo v Nindiri, da sprejmemo pomožne čete in jih uredimo.«

Dirijangan gre, Manapa se pa vsede pred ječo ter premišlja: »Manapa, poglavar te ima zopet za velikega tepca, ker ti da svojega fanta za nadzornika. No, meni je vseeno in jaz se veselim le tega, da bom videl z lastnimi očmi, kako bo božanska žena pahnila sivobradca in oba dečka živa v ognjeno žrelo — toda lepa dečkova oblačila mi mora dati.«

Medtem se pripravljajo jetniki na smrt.

»Umrli bomo za našega Gospoda, za razširjenje svete vere, za rešitev duš, ljuba moja otroka,« ju tolaži o. Bobadila. »To je največja sreča. Taka smrt je podobna drugemu krstu in izbriše vsak greh

in vsako časno kazen. Zato se hočemo dobro pripraviti in Boga prositi za pomoč.« Dečka se izpovesta in molita potem z duhovnikom in prosita za udanost v voljo božjo, da prineseta Bogu v dar svoje mlado življenje. To je bilo zlasti Alfonzu težko in vedno se mu je vsiljevala misel, grozna smrt bo kazen za njegovo nepokorščino. In o. Bobadila ima veliko težavo dečka potolažiti, da mu slednjič reče ta:

»Dobro, sprejeti jo hočem kot kazen.«

Proti polnoči pride Manapa po jetnike. Trdno jih zveže na eno vrv, konca pa prime on in en drug vojak.

»Tako, dragi moji, sedaj pa le tiho naprej in zapomnite si, da dobi vsak mojo sulico v hrbet, ki zakriči ali ki bi hotel ubežati. Ti, Diriamba, pojdi naprej in nam kaži pot!« Tako ukaže Manapa. Diriamba je zelo žalosten; tiho zašepeče Karelnu:

»Priatelj, te bo li tvoj močni Bog in njegov nebeški poslanec mogel iztrgati iz rok naših bogov?«

»Lahko, če je njegova sveta volja,« odvrne Karel indijanskemu dečku, ki gre sedaj pred malo četo. Kmalu se spomni deček, kako je tudi babilonski kralj postavil Danijelu v levji jami isto vprašanje, in potolažen gre naprej.

Mesec je bil nekoliko čez sredo na nebu, ko dospejo na grič. Njegovi žarki

so razsvetljevali strašne kamnite pošasti ob vznožju skale, kamor je vodila ena sama ozka steza. Montez jih je pričakoval pri teli podobah bogov in bilo je, kot bi ona oživela, ko se naenkrat vzdigne črna postava Španca iz svoje sence. Alfonz, ki je korakal na čelu jetnikov neposredno za Manapo, nehote zakriči, ko zagleda to postavo in se skuša prekrižati, kolikor mu dopuščajo zvezane roke.

»Ha-ha, ljubček moj,« se zakrohota Španec, ki je pri luninem svitu takoj spoznal dečka. »ti pač misliš, da sem sam vrug in prihajam pote! In pri moji veri, nimaš tako napačno!«

»Montez!« zakliče Alfonz.

»Montez — ali ste res vi?« vprašata menih in Karel, ki ne moreta verjeti svojim očem.

»Da, Montez in ne njegov duh, kakor mogoče mislite? — Z vami, duhovni oče, in z vašim učencem, nimam ničesar opraviiti; na vaši krvi sem nedolžen. Toda s tem tukaj imam izpregovoriti besedico. Krivoprisežnik!« zagrmi nad Alfonzom. »Ali nisi prisegel, da nas ne izdaš, in vendar si prelomil svojo prisego? Zdaj je prišla ura, da se maščujem, da maščujem kri obeh obešencev na tebi!«

»Toda za božjo voljo, Montez — jaz nisem prelomil prisege, jaz vas nisem izdal —«

»Seveda! kdor prisego prelomi, ta zna tudi lagati. Kako bi sicer odkrili zaroto in kako bi prišel ti iz smodnišne skladnice, če ne bi ti nezvest svoji prisegi kričal in nas izdal?«

»Kakor resnično se upam izveličati — vi delate fantu težko krivico, prijatelj!« pade o. Bobadila razkačenemu v besedo. »Alfonz ni zinil niti besedice čez vas, da, on še celo na pomoč ni klical, ker je mislil, da je to proti njegovi prisegi.« In zdaj pove duhovnik izgnancu, kako so odkrili zaroto in so jo zarotniki sami izdali. Dolgo je trajalo, predno so prepričali Monteza, da se moti; nato pa začne nekako obupavati, ko vidi, da je nedolžnega spravil v to nesrečo, iz katere ni izhoda.

»Obžalujte svojo hudobijo in skušajte dečka rešiti v tabor. Jaz se rad žrtvujem zanju,« odvrne o. Bobadila.

»Jaz hočem storiti vse, da se spravim z Bogom; le povejte mi, kako vas zamorem rešiti!« zakliče Montez.

»Peljite nas v tabor! Zagotavljam vas, da vas kapitan pomilosti,« odvrne o. Bobadila.

»S tema dvema Indijancema opravim sam,« reče Montez. »Toda moja dva tovariša, Novarez in Italijan, prideta vsak čas nazaj in ne bosta s tem zadovoljna! Vseeno — poskusiti moramo. Pojdite na skalo in skušajte, kakor hitro se zdani, s

kakim znamenjem dobiti pomoč iz tabora. Edini dohod branim jaz, dokler premorem!«

Manapo je pri tem dolgem španskem pogovoru, katerega ni ne Diriamba ne njegov spremljevalec razumel niti besedice, že zdavnaj minula potrpežljivost.

»Oho,« jih slednjič prekine, »kaj pa to dolgo govoričenje? Končno nas hočete še varati? Toda če računate z menoj, ste naleteli na napačnega! Hitro! vzemi dečku krvi, kolikor je potrebuješ za svojo čarovnijo, a le toliko, da pripeljem dečka še živega na ognjenik.«

»Dobro, prijatelj,« odvrne hitro Montez. »Toda, če hočem, da bo čarovnija kaj izdala, ne smem jemati krvi pri luninem svitu, marveč pri vročih žarkih opoldanskega solnca. Pošljite jetnike tja na skalo in pazimo dobro nanje, da pride solnce najbolj visoko na nebu — potem pripravim šele čarobno sredstvo.«

Dolgo traja, da razume Manapa s pomočjo Diriambe Monteza; potem se pa zadovolji in reče:

»Dobro, jaz se vležem tu čez stezo počez, da mi ne morejo uiti. In opoldne je še dovolj časa, da privedem pred solnčnim zahodom te tri žrtve na ognjenik.« S tem odvzame jetnikom vezi in jim ukaže, naj splezajo na skalo, sam pa se vleže čez stezo počez.

»Da bo bolj varno, pojdi še ti na grič, Diriamba, da mi boš potem pri očetu pričal, kako modro sem vse uredil.«

Toda kako naj dobi Montez privoljenje svojih dveh tovarišev, ki se imata vsak čas vrniti? Misli semintja, slednjič pa sklene, jih pozvati na dvoboj.

»Jaz se lotim obeli,« reče torej, »strahopetni Italijan ima tako samo pogum za kak zavratni umor.«

S tem sklepom se vsede pod drevo in čaka. Noč mine, a teh dveh ni. Pri tem, ko sta hotela grobove oropat, so ju zasačili Indijanci in pomorili na krut način. Kmalu vzide solnce; počasi teko ure, že je solnce prešlo polovico poti od vzhoda do polднеva in nevarnost se večja od minute do minute. Indijanca pri vhodu na skalo se ne ganeta, ker najbrže spita. Ali naj se ju loti Montez? Zdaj začuje stopinje in šum v gozdu. »Tovariša prihajata,« si misli Montez in prime trdneje za meč. Tudi Indijanca skočita na noge. In prikaže se Rus s svojimi Španci. Ni časa za prazno govoričenje. Indijanca sta hitro na tleh, in nekaj trenutkov za tem se vračajo Španci z oproščenimi svojci v tabor. Tudi Montez se jim pridruži in Diriamba.

»Grem z vami,« reče indijanski deček, »ker sem videl, da je vaš Bog močnejši od naših bogov.«

Komaj pridejo v tabor, že ukaže kapitan, naj se vsi vrnejo, Ometepeca pa izpusti.

»Bog nam je danes izkazal tako veliko milost, da nočemo maščevati izdaje tvojega kneza na tebi,« reče Gonzalez Indijancu, ki se čudi tej velikodušnosti. »Sporoči svojemu poglavarju, da zopet pridemo in da bomo stalno postavili tukaj križ in kastiljsko zastavo.«

Z mečem v rokah so zamogli oditi. Kakor hitro so spoznali Indijanci namen Špancev, jim zastavijo tisoči od vseh strani pot. Toda dva zaporedna strela iz topov — topovi so bili nabasani z veliko množino debelih kamnov — sta napravila krvavo pot, kamor so zdirjali štirje konji in popolnoma zapodili Indijance. Sulice pred seboj in puške nabasane stopijo Španci v odprto ulico in gredo mirno in trdo nazaj. Da bi se ne prelivalo krvi, prepove Gonzalez še nadalje streljati brez njegovega ukaza. Toda Dirijangan jih še enkrat ves razkačen napade in skuša z zankami vojake iztrgati iz vrste, da jih žive daruje bogovom. Tedaj ukaže poveljnik svojim strelcem naj močno ustrelje in hkrati začno grmeti tudi topovi. To pomaga. Z glasnim vpitjem beže čete, ko puste mnogo mrtvecev in ranjencev ležati, med prvimi tudi hrabrega Dirijangana. To je bila bitka pri Masaji 17. aprila 1522.

Še enkrat, pri Rio Gonzalez, si morajo Španci delati pot z mečem v rokah skozi Indijanske čete, ki so se naščuvane po Dirijanganu za hrbtom uprle španski nadoblasti. Le Nikoja je ostal zvest, pri njem ostaneta tudi o. Bobadila in Karel, da podučita veliko občino bolje v sv. veri in jo utrdita. Alfonz bi tudi rad ostal; toda menih in kapitan sta bila zato, da se vrne najprej k svojemu očetu v Panamo, da ga prosi odpuščanja in njegovega blagoslova.

Po kratki, srečni vožnji pridejo v Panamo in na prošnjo kapitanovo odpusti oče Alfonzu. Pozneje je najbrže veliko premoženje svojega očeta porabil za ustanovitev slavnoznanega mercedarskega samostana v Leonu, ki je bilo dolgo glavno mesto Nikarague. Zlasti iz tega samostana so hitro izpreobrnili domačine in o. Bobadilo imenuje letopisec kot glavnega oznanjevalca sv. vere. Diriamba ali Manuel, kakor se je imenoval po svetem krstu, je pomagal kot katehet. Če je pa Alfonz Nunez res vstopil v red, kakor je sklenil pod vtisom izrednih dogodkov, in deloval kot njegov prijatelj Karol Enrikez za razširjenje kraljestva božjega, ali se je, kakor je vedno sanjal v svoji mladosti, kot pomorščak bojeval za slavo španske kraljevine, nam ne pove zgodopisec.

